

GLAS GORENJSKE

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNIH LJUDI ZA GORENJSKO
LETO XII., ŠT. 81 — CENA 10 DIN
KRANJ, 16. OKTOBRA 1959

Okrajni ljudski odbor o gospodarstvu v prvem polletju

Uspehi in pomanjkljivosti

Perspektivni plan bo izpolnjen že drugo leto - Kje so vzroki nizkega izkoriščanja investicijskih sredstev?

Na torkovi 28. skupni seji Okrajnega ljudskega odbora Kranj so uspeli obdelati le prvo točko dnevnega reda — poročilo o izvršitvi okrajnega družbenega plana za prvo polletje 1959 — medtem ko so ostale tri točke skupne seje (poročilo o socialnem zavarovanju, poročilo o zaključnih računih gospodarskih organizacij za leto 1958 in poročilo o delu okrajnega finančnega inšpektorata v prvem polletju 1959) in celotni ločni seji predstavili za štirinajst dni, na torek, 27. oktobra, ko bodo z 28. skupno sejo nadaljevali. — Na torkovi seji je bil navzoč tudi predsednik gospodarskega odbora pri IS LR Slovenije Tone Bole.

Po podatkih iz poročila Sveta za družbeni plan in finance OLO je bruto produkt v letošnjem prvem polletju v gospodarstvu kranjskega okraja v primerjavi s prvim polletjem 1958 porasel za 16,2%, narodni dohodek pa za 14,6%. Realizacija v prvem polletju pa je v primerjavi s planom za prvo polletje prekoračena za 3,8% pri bruto produktu in za 0,4% pri narodnem dohodku.

Na ugodne rezultate v letošnjem prvem polletju, ki omogočajo, da bo okrajni družbeni plan za leto 1959 pri večini gospodarskih organizacij presežen in da bo možno Okrajni ljudski odbor o gospodarstvu v letu 1960 izvršiti okrajni plan

spektivni plan za razdobje 1957 do 1961, je odločno vplivala visoka industrijska proizvodnja in povečana gradbena dejavnost. Ti ugodni rezultati so bili doseženi kljub znižanju cen tekstila in posameznih izdelkov drugih industrijskih strok. V drugem polletju bo razen tega prišel do izraza še sezonski vpliv pri posameznih ostalih panogah ter povečanje blagovnega prometa, ki ga je pričakovati sprito povečanih plačilnih skladov, povečanega turističnega prometa in nekaterih drugih čimteljev, s tem pa se še izboljšujejo izgledi za ugodno izvršitev letošnjega družbenega plana.

MOČAN PORAST INDUSTRIJSKE PROIZVODNJE

Nivo industrijske proizvodnje kranjskega okraja se je v prvem polletju v gospodarstvu kranjskega razdobjem leta 1958 povečal za 5,7%, kar je znatno več od predvidevanj po letošnjem okrajnem družbenem planu, po katerem je bil obseg proizvodnje za letošnje planiran samo za 2,7% nad izvršitvijo v preteklem letu.

V prvem polletju je bil nivo proizvodnje presežen v vseh strokah, razen v elektrogosposdarstvu, kjer je izvršitev odvisna od stanja voda, in v živilski industriji, kjer je bila otežkočena preskrba surovin.

Glede izvrševanja proizvodnega programa za tekoče leto je v prvem polletju dosežena proizvodnja za 2,8% višja od polovice planiranega letnega globala.

Medtem ko se je fizični obseg proizvodnje v letošnjem prvem polletju nasproti istemu razdobju preteklega leta povečal za 5,7%, je obseg realizacije porasel za blizu 16%. To nesorazmerje kaže pripisati razliki v fizičnem obsegu realizacije, kakor to izhaja iz pregleda o gibanju zalog. Od skupne proizvodnje, ki je bila dosežena v prvem polletju preteklega leta, je znaten del obležal v skladišču, in sicer so se zaloge nedovršene proizvodnje v navedenem razdobju povečale za 1,113 milijonov dinarjev, zaloge gotovih izdelkov pa za 1,147 milijonov dinarjev. Nasproti temu se v letošnjem prvem polletju porast zalog gotovih izdelkov

za 350 milijonov dinarjev približno izravna z zmanjšanjem nedovršene proizvodnje za 333 milijonov dinarjev. Po teh podatkih torej lahko računamo, da fizični obseg realizacije skoraj ustreza obsegu količinske proizvodnje.

Kar zadeva vrednostni obseg realizacije, so na njegovo višino vplivale nekatere spremembe v nivoju prodajnih cen, in sicer je v zvezi z znižanjem tarife prometne davka prišlo do delne pocenitve tekstila (globalno v prvem polletju za približno 500 milijonov dinarjev), po drugi strani pa so se deloma izboljšali izkupički v eksportu. Do manjših dvigov cen je prišlo deloma tudi na domačem tržišču v kovinski, gumarski, čevljarški in zlasti v lesnoindustrijski stroki.

POVEČAN IZVOZ ŽIČNIKOV V AMERIKO

Izvoz industrijskih izdelkov je do konca prvega polletja dosegel že 53,8% globala po letošnjem okrajnem družbenem planu. Predvsem so se možnosti izvoza letos znatno povečale za izdelke črne metalurgije ter kovinske in elektroindustrije. Vsa izvozna podjetja teh strok so presežala letni plan izvoza, nekatera pa tudi že celotni plan. Železarna je zlasti povečala izvoz žičnikov v Ameriko, Iskra je dobila izredne kontingente za Turčijo, »Niko« ima zaključke za Italijo in za Ameriko, pri ostalih podjetjih kovinske stroke pa se je največ povečal izvoz v Egipt, Prednjo Azijo in Vzhodno Evropo.

Možnosti plasmana so se na inozemskih tržiščih nasproti preteklemu letu na splošno izboljšale tudi za finalne izdelke lesnoindustrijske stroke. Enako velja za tekstil, vendar se tu postavlja vprašanje prenikljivih izvoznih koeficientov. Pričakovati pa je, da bo tudi v tej stroki letošnji plan izvoza dosežen. Za izdelke usnjarsko-čevljarjske stroke je povpraševanje vseskozi ugodno in se bodo dobave po prevzetih zaključkih v drugem polletju povečale.

PORAST DELOVNE STORILNOSTI ZA 5,7%

Porast delovne storilnosti po kriteriju primerjave indeksa porasta povprečnega števila zaposlenih z indeksom porasta fizičnega obsega proizvodnje, obračunanega po stalnih cenah, ki je znašal v prvem polletju letos nasproti istemu razdobju lani za 5,7%, je ugodnejši od predvidevanj po okrajnem družbenem planu, po katerem se je računalo s porastom le za 4,2%. Če pa vzamemo za kriterij ostvaretev narodnega dohodka v povpreč-

ju na enega zaposlenega v obeh primerjalnih razdobjih, pa je izračun znatno višji ter znaša povečanje produktivnosti 10,4%. Iz dejstva, da je ta odstotek za celih 3,2% višji od povprečnega letnega naraščanja, s katerim se je računalo po perspektivnem planu, pa ni mogoče sklepati, da je ta indeksna številka porasta tudi realna. Pravilna primerjava na tej osnovi bi bila mogoča le pri upoštevanju izračuna narodnega dohodka po stalnih cenah, s katerimi pa Svet za družbeni plan in finance ne razpolaga.

REZULTATI STIMULATIVNEJSEGA NAGRAJEVANJA

Na podlagi izračuna je bilo v prvem polletju letos povprečje plač na enega zaposlenega mesečno 31.488 din bruto oziroma 19.318 din neto. To povprečje je za 24,4% višje od povprečja v vsem letu 1958 oziroma za 29,2% višje od nivoja plač v prvem polletju 1958. To povečanje je bilo podjetjem omogočeno s povečano ostviritvijo čistega dohodka. Pri tem pa moramo poudariti, da so izločitev za osebne prejemke tudi procentualno bolj porasle kot indeksi porasta dohodka in porasta čistega dohodka, tako, da povečanje osebnih prejemkov v navedenem sorazmerju s tega vidika ni povsem ekonomsko upravičljivo.

Od vsote sredstev, izločenih v prvem polletju za osebne prejemke, je 75% namenjenih za kritje v kalkulatornih (tarifskih) plač. V primerjavi s obračunom po zaključnih računih za leto 1958 so se le-te povečale v prvem četrtletju tega leta za 16,8%.

V razpravi je sodelovala tudi tovarišica Pepca Ježeva, ki je povedala nekaj misli Sveta za delo OLO o novem načinu nagrajevanja. (Nadaljevanje na 3. strani)

Vloga stanovanjskih skupnosti in krajevnih odborov pri razvijanju našega komunalnega sistema in urejanju potrošnje prebivalstva

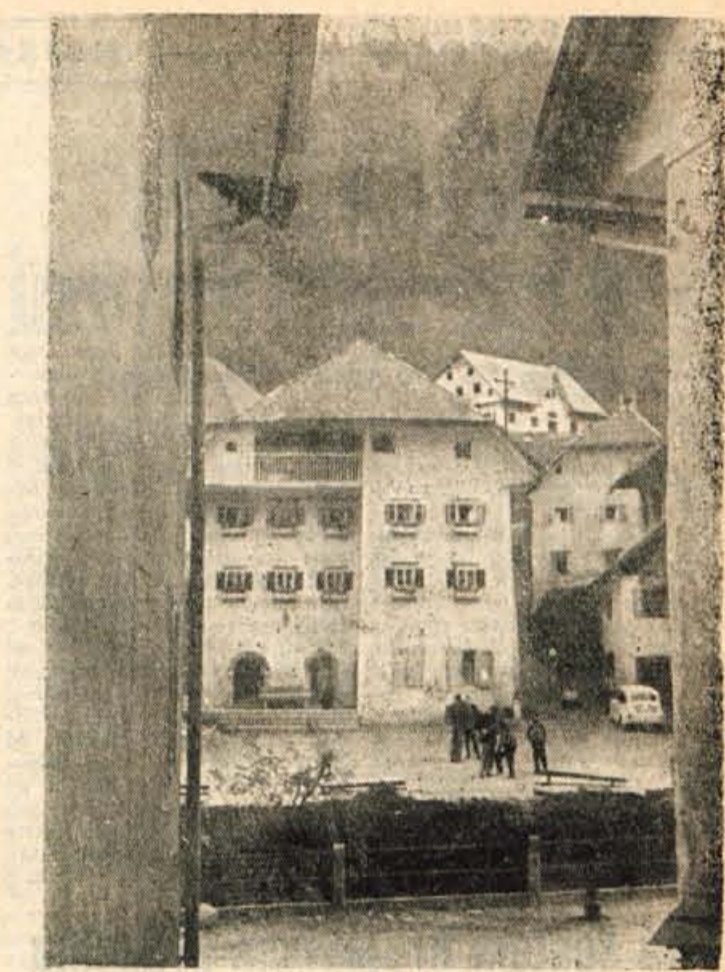
V torek popoldne je bil v Šk. Loku plenum Občinskega odbora SZDL o vlogi socialistične zveze pri formiranju stanovanjskih skupnosti in o vlogi in delu krajevnih odborov pri razvijanju našega komunalnega sistema. V uvodnem referatu je sekretar tovariš Dolžan poudaril, da se v škofješki občini lahko ustanovijo tri stanovanjske skupnosti, kot določa Odlok o določitvi območij, za katera se lahko ustanovijo stanovanjske skupnosti, ki ga je sprejel Občinski ljudski odbor dne 25. avgusta letos. Po tem odloku se stanovanjske skupnosti lahko ustanovijo za del mesta na desnem bregu Selške Sore, za del mesta na levem bregu Selške Sore in za dele naselij Suha, Stari dvor in Grenč. Tovariš Dolžan je poročal tudi o anketi Občinskega odbora SZDL o tem, kaj si ljudje na predvidenih območjih v bodoči stanovanjski skupnosti najbolj želijo. Rezultati kažejo, da so se povsod odločali predvsem za mlečne restavracije, menze, otroška zavetišča in igrišča, servisne delavnice, trgovine itd.

V živahni razpravi so poudarili, da bodo na zborih volivcev, ki bodo od 25. oktobra do 11. novembra, izvolili iniciativne odbore stanovanjskih skupnosti, ki bodo v času od prvih do drugih zborov volivcev pripravili vse potrebno za ustanovitev in delo stanovanjske skupnosti. Na drugih zborih volivcev, ki bodo v januarju ali februarju 1960, pa bodo volili svete stanovanjskih skupnosti. Za prve zore volivcev naj osnovne organizacije SZDL že sedaj pripravijo konkretne predloge za člane iniciativnih odborov.

Na plenumu so govorili tudi o reorganizaciji osnovnih organizacij SZDL, ki naj bi jih vskladili s področji stanovanjskih skupnosti, tako da bi bile na področju mesta in ožje okolice le tri osnovne organizacije. V sklepu, ki so ga v ta namen sprejeli, je rečeno, da morajo te reorganizacije izvesti do konca leta. Naslednji sklep določa, da je ena glavnih nalog osnovnih organizacij SZDL v okviru stanovanjskih skupnosti poživiti dela oziroma ustanovitev novih potrošniških svetov kot enakopravnih samoupravnih organov v vsakem trgovskem in gostinskem podjetju.

Precejšen del razprave so posvetili tudi finansiranju stanovanjskih skupnosti. S tem v zvezi je Občinski ljudski odbor sprejel tudi že odlok o odstotku stanarine in najemnine, ki je dohodek stanovanjske skupnosti. Kot dohodek stanovanjske skupnosti se po tem odloku določi 3% od stanarin za stanovanja, pobranih na območju skupnosti, in 5% od najemnin, pobranih na istem območju za poslovne prostore.

Ko so govorili o krajevnih odborih, so predvsem poudarili, da njihova funkcija dobiva vse bolj specifične naloge, ki se približujejo nalogam stanovanjskih skupnosti. Pripravila se tudi za-

Zebljarska Kropa — Foto: F. Perdan

Zbori volivcev na Jesenicah

Jesenice, 15. oktobra. Na območju jeseniške občine je bilo sklicanih sinoči 6 zborov volivcev. Ker je bilo za ustanovitev stanovanjskih skupnosti dosti zanimanja, so bili verjetno vsi dobro obiskani. Točnih podatkov še nismo prejeli.

Izredno dobro obiskani zbor volivcev je bil na Plavžu na Jesenicah, ki se ga je udeležilo okrog 250 volivcev. Potem ko so predstavniki občinskega ljudskega odbora obrazložili vlogo in namen stanovanjskih skupnosti, so volivci glasovali za ustanovitev stanovanjske skupnosti. Sprejeli so tudi statut in izvolili 28-članski svet stanovanjske skupnosti.

V razpravi so zlasti govorili o delu dosedanjega iniciativnega odbora, ki je zabeležil več uspehov. Predsednik odbora tov. Tepina je povedal, da so najprej izvedli anketo, ki je pokazala, da je v tem delu mesta trenutno najpotrebnejša ustanova za varstvo otrok in za ureditev preskrbe prebivalstva, potem šele druge stvari. Novi dom igre in dela, ki ga je ustanovil ta odbor, prejme dnevno v varstvo okoli 160 otrok. Toda pri vsem tem je imel iniciativni odbor tudi težave, ki so omajale delo članov, da so se proti koncu le po redko

sestajali. Iniciativni odbor namreč ni imel pravne osnove, zato ni mogel opravljati raznih finančnih in drugih rednih poslov. Uslužbenci doma igre in dela še danes nimajo odločb o namestitvi, ker baje nimajo ustreznih kvalifikacij, takih moči pa ne morejo dobiti. Kaj je bolje, da so otroci prepušteni ulici ali da zanje skrbijo ljudje z večletnimi izkušnjami o negi otrok.

VČERAJ JE PRIČELA Z DELOM ZVEZNA LJUDSKA SKUPŠČINA

Včeraj ob 11. uri sta začeli seji Zveznega zbora in Zbora proizvajalcev Zvezne ljudske skupščine. Oba zbora bosta na tem zasedanju obravnavala osnutke treh novih zakonov in predloge za spremembe in dopolnitve treh zakonov. Gre za osnutke zakona o izkoriščanju obdelovalne zemlje, zakona o družbenem knjigovodstvu in zakona o zastaranju pravic do vnovčenja amortiziranih obveznic in izbrebnih dobitkov II. ljudskega posojila. Skupščini so bile predložene tudi spremembe in dopolnitve zakona o mirnodobnih vojaških invalidih, zakona o vojaških vojnih invalidih in zakona o državnih praznikih. Razen tega bo skupščina obravnavala osnutke sedmih odlokov.

S seje ObLO v Bohinju

Delavska univerza v Bohinju

Pred dnevi je v Bohinjski Bistrici zasedal Občinski ljudski odbor Bohinj. Razpravljal je o zaključnem računu ObLO Bohinj za leto 1958, obravnaval analizo poslovanja gospodarskih organizacij na področju občine Bohinj za preteklo leto, sprejel plan kmetijske proizvodnje, ustanovil Delavsko univerzo kot samostojen zavod in dal nekatere garancijske izjave in priporočila.

Oba zbora ljudskega odbora sta poslušala in obravnavala delo in poslovanje sedemnajstih pavšaliziranih podjetij, treh kmetijskih združenj in kmetijske proizvodjalno-poslovne zveze. Ugotovljeno je bilo, da so vsa podjetja z manjšimi izjemami poslovala dokaj solidno in da je zlasti v pogledu zakonitosti poslovanja na vseh področjih zabeležen precejšen napredek. Dober gospodarski uspeh je doseglo gostinstvo, predvsem zaradi splošnega povečanja turizma v Bohinjski občini. Od obrtnih pod-

jetij je najbolj napredovalo kličučavničarsko-kleparstvo podjetje. Precej kritičnih in docela upravičenih pripomb se je nanašalo na kmetijsko proizvodjalno poslovno zvezo, ki svojega obstoja trenutno ne opravičuje. Govorili so o likvidaciji te gospodarske organizacije in o združitvi vseh treh bohinjskih zadrug v močno gospodarsko enoto.

Plan kmetijske pogodbenne proizvodnje temelji predvsem na proizvodnji na živinorejskem področju. 747 kmečkih gospodarstev naj

bi dalo 360 glav plemenske živine in 1.220.000 litrov mleka. Plan predvideva tudi proizvodnjo živine za meso, in sicer 47 ton teleh in 37 ton goved. Plan predvideva tudi proizvodnjo na travnih površinah. Pri sestavi plana se je upoštevala dejanska realizacija v letu 1959, kar obeta, da bo plan v celoti izpolnjen.

Važen je tudi sklep o ustanovitvi Delavske univerze kot finančno samostojnega zavoda. Izkušnje so pokazale, da je bil ta sklep ljudskega odbora docela upravičen. Ljudski odbor je imenoval tudi upravnik zavoda ter upravni odbor. Razen tega je imenoval tudi poseben gradbeni odbor, ki bo vodil gradnjo doma Delavske univerze, ki se bo pričela prihodnje leto v Bohinjski Bistrici.

Plenum ObSS Radovljica
Več načrtnosti v obrtništvu

Veriga bo ustanovila obrtno delavnico v Lescah

Na plenumu Občinskega sindikalnega sveta Radovljica, ki je bil pred kratkim, so govorili o obrtni dejavnosti v tej občini. Ugotovili so, da obrt sploh ne zadošča potrebam prebivalstva, da se to področje dejavnosti ne razvija vzporedno z napredovanjem industrije.

kritičnih strokah, o koriščenju obrtnih zmogljivosti, o vprašanih pavšalizirane obrti in o obdavljanju, o stimulaciji obrtnih delavcev in o drugih problemih. Tudi vzgoja kadra obrtnih strok je nenačrtna. Ko so govorili o vlogi občinskega ljudskega odbora pri razvoju obrtne dejavnosti, so bili mnenja, da je pri tem treba več načrtnosti, več prizadevanja in usmerjalne politike. Na plenumu so pozdravili sklep sindikalne podružnice »Verige«; delovni kolektiv bo odprl v Lescah obrtno delavnico kovinske stroke, ki je tam zelo potrebna. Obrat bodo potem izročili komunalni upravi. Člani plenuma so sklenili pozvati še druge gospodarske organizacije, naj bi po zgledu »Verige« ustanovljali obrtne delavnice in tako aktivno sodelovali pri reševanju težav obrtne dejavnosti. C. R.

Prednost uslužnostni ne pa proizvodni obrti

Glavna točka dnevnega reda včerajšnje seje Občinskega ljudskega odbora Kranj je bilo poročilo Sveta za obrt ObLO o problemih obrtništvu v občini. O razpravi na seji in o ostalih točkah dnevnega reda bomo poročali v prihodnji številki našega lista, danes pa bomo iz poročila povzeli nekaj podatkov in misli o problemih obrtništvu v kranjski občini.

Poročilo ugotavlja, da je obrtna dejavnost v občini premalo razvita, oziroma v nekaterih strokah usmerjena v proizvodnjo, ki ne koristi neposredni potrošnji. Od tod izhaja tudi vrsta težav, ki jih bo v prihodnje treba rešiti. Obrt v sedanjem obsegu in strukturi obrtnih strok ne zadovoljuje vseh potreb potrošnikov, zato bo treba z nadaljnjim razvojem družbene obrti doseči čim hitrejšo povečanje kapacitet, zlasti v tistih strokah, kjer je obstoječe stanje najbolj kritično. Prav v obrti imamo še močno razvit privatni sektor, ki ima v nekaterih strokah zaradi nerazvitosti družbene obrti prevladujoč položaj. To je glede na kvaliteto uslug ali proizvodov, cen in odnosov do potrošnika često škodljivo in ni v skladu s splošnimi družbeno-ekonomskimi interesi. Razmerje med indeksom porasta prebivalstva v letu 1958 nasproti letu 1956 (102,5) in indeksom porasta privatnih obrtnih obratov v istem razdobju (106,3) je sicer ugodno, vendar moramo pri tem upoštevati porast konjunkturalnih obrti, ki izdelujejo le za trgovsko mrežo, ne zadovoljujejo pa vsakodnevnih potreb potrošnikov. To kaže, da na področju zasebnega sektorja obrti v zadnjih letih nismo napredovali v smeri širjenja takih obrti, ki zadovoljujejo prebivalstvo z obrtnimi proizvodi ali uslugami, temveč se je bolj razvijala proizvodna obrt, ki v posameznih primerih zalaga tržišče s proizvodi, ki jih v različnih serijah

izdeluje tudi industrija. Blagovni promet v obrti se je v zadnjih letih povečal za 48,3%. Logična posledica takega razvoja glade na stalni porast povpraševanja po tipičnih obrtnih izdelkih ali uslugah je močno pomanjkanje obrtniških kapacitet, zlasti v uslužnostni dejavnosti.

Od registriranega prometa privatnega sektorja obrti v letu 1958 odpade na blagovni promet v trgovini 33,9%, na storitve za gradbeno dejavnost 41,6%, na ostale storitve pa 24,5%. To razmerje kaže, da privatna obrt pretežno dela le za trgovino in za gradbeništvu. Vrednost neposrednih uslug potrošnikom predstavlja je manjši del. To kaže obremen na nekatera napake v razvoju socialističnega sektorja obrti, ki se doslej še ni usposobil, da bi v celoti zmogel zadostiti potrebam gospodarskih organizacij po obrtniških izdelkih in uslugah.

Obširno bi kazalo analizirati vlogo trgovine pri razvijanju blagovnega prometa privatne obrti. Trgovina odkupuje namreč vrsto obrtniških izdelkov od privatnih obrtnikov, ki so pri nas že predmet industrijske izdelave, in jih plasira na tržišče. Vprašanje je, če je to v današnjih pogojih še v taki meri potrebno. Poročilo Sveta za obrt ObLO pravi, da naj obrtniška proizvodnja služi dopolnilni skrbni posameznih potrošnikov na podlagi individualnih naročil, ne pa, da proizlaga serijsko, kar ji omogoča trgovina.

Podatki nam po drugi strani kažejo, da v nekaterih obrtnih strokah sploh nimamo socialističnih obratov. Nekateri obrti družbenega sektorja obrti pa so tako ozko specializirani (kamnosežstvo, Puškarna, žage, Remont čevljijskih strojev, Agroservis), da v glavnem zadovoljujejo le večje potrebe, ie v manjši meri pa so na uslugo tudi potrošnikom. To kaže, da je tista obrtna dejavnost v družbenem sektorju, ki bi morala zadovoljevati vsakodneвне potrebe potrošnikov, zelo slabo razvita ali pa je sploh ni. Prav v tem pa je razlog, da imajo določene stroke privatne obrti prevladujoč položaj in je

AKCIJA ZA POZIVITEV DELA MLADIH ZADRUŽNIKOV IN PRIRODOSLOVCEV

Po vsej državi so se začele akcije pod imenom »Revije pionirjev, zadrudnikov in mladih prirodoslovcev«, ki bodo trajale leto dni, do 1. oktobra 1960. Zveza prijateljev mladine je v sredo sklicala v Ljubljani sestanek vseh, ki bodo sodelovali pri izvajanju te akcije v Sloveniji.

ZA POVEČANJE OBRTRIŠKE ZMOGLJIVOSTI V OKVIRU GRADBENE DEJAVNOSTI V NAŠEM OKRAJU

Predsedstvo Obrtne zbornice za okraj Kranj je pred kratkim razpravljalo o obrtnih zmogljivostih v okviru gradbene dejavnosti. Ugotovili so, da je pomanjkanje obrtnih storitev resna ovira za hitrejšo realizacijo gradbenih del. Zato je slišati precej kritike o zakasnitvah z gradbenimi deli, o neizpolnjevanju rokov v strani obrtnih podjetij itd. Ta stvar je še toliko bolj preča prav v sedanjem času intenzivne gradnje, zlasti na objektivih družbenega standarda.

Da bi v zvezi s tem vprašanjem ugotovili pravo stanje tako s strani koristnikov obrtnih uslug ter s strani izvajalcev obrtnih podjetij, so sklicali pri okrajni obrtni zbornici posebno posvetovanje s predstavniki vseh gradbenih podjetij ter predstavniki ustreznih strok Okrajne obrtne zbornice. Na tem posvetovanju, ki bo jutri, 17. oktobra, bodo skušali priti do enotnih zaključkov ter potem pomagati razvoju tistih obrti, ki v našem okraju najobčutneje zavirajo gradbeno dejavnost. -I. c.

Zadnje vesti

Pod predsedstvom generalnega sekretarja SZDL Jugoslavije, Edvarda Kardaža je bila včeraj v Beogradu seja predsedstva Zveznega odbora SZDL. Govorili so o finansiranju gradenj in o izkoriščanju stanovanj. Referat o tem je imela Lidija Senturc.

Včeraj je odpotoval iz Moskve na Dunaj predsednik avstrijske republike dr. Adolf Schärf, ki je bil nekaj dni na obisku v Sovjetski zvezi. V italijanskem parlamentu se je včeraj začela zunanje-politična razprava.

potrošnik v tem pogledu precej odvisen od privatnega sektorja.

Če analiziramo trenutno stanje v obrti, lahko ugotovimo, da obrtni prostori v veliki večini obrtnih podjetij ne ustrezajo. Z adaptacijami bi se ponekod dale razmere nekoliko uredili, vendar samo začasno. V mestu zaradi pomanjkanja poslovnih prostorov ni mogoče ustanoviti niti ene obrtne delavnice. To pomeni, da je nadaljnje razvijanje obrti še naprej otežkočeno, dokler ne bo dograjen obrtni center. To bo v prihodnjem letu tudi najvažnejša naloga Občinskega ljudskega odbora na področju obrti, prav tako pa tudi Obrtne zbornice in vseh obrtnih podjetij. Za predlagano gradnjo že izdelujejo investicijski program in računajo, da bo z deli možno pričeti že v prihodnje leto, če bo seveda mogoče zagotoviti potrebna sredstva. V ta namen bi morala obrtna podjetja staviti na razpolago vsa prosta sredstva za udeležbo na investicijskem natečaju.

Obširno bi kazalo analizirati vlogo trgovine pri razvijanju blagovnega prometa privatne obrti. Trgovina odkupuje namreč vrsto obrtniških izdelkov od privatnih obrtnikov, ki so pri nas že predmet industrijske izdelave, in jih plasira na tržišče. Vprašanje je, če je to v današnjih pogojih še v taki meri potrebno. Poročilo Sveta za obrt ObLO pravi, da naj obrtniška proizvodnja služi dopolnilni skrbni posameznih potrošnikov na podlagi individualnih naročil, ne pa, da proizlaga serijsko, kar ji omogoča trgovina.

Skrb za preživele borce na Jesenicah in v Kranju

Vzporedno s povečano skrbjo za življenjsko raven našega delovnega človeka se je v zadnjem času povečala tudi skrb za življenjske razmere preživelih borcev NOB, seveda v okviru zakonskih predpisov. O tem je razpravljala Zvezna ljudska skupščina pred potoletimi politničarji, o tem je nedavno govoril tudi predsednik republike.

Okrajni odbor Zveze borcev v Kranju je že pred časom začel zbirati podatke o življenjskih razmerah posameznih preživelih borcev in v najnujnejših primerih skušal pri reševanju določenih težav tudi pomagati. V ta namen je bila izvedena anketa o zdravstvenem stanju preživelih borcev v občini Trzica. Čeprav ti skrbni pregledi niso pokazali posebnih problemov med članstvom ZB, bodo s podobnimi sistematskimi zdravstvenimi pregledi nadaljevali tudi na Jesenicah.

Zelo pomembna je nedavna anketa o stanovanjskih razmerah članov ZB v našem okraju. Anketa je pokazala, da obstoji približno 400 posameznikov (izidi popisa iz Škofje Loke še niso znani), ki živijo v neprimernih stanovanjskih razmerah. Največ primerov je ugotovljeno na Jesenicah (182) in v Kranju (133). Na osnovi sedanje ankete bodo izvedli še podrobnejši pregled o stanovanjskih razmerah, o zdravstvenem, socialnem, družinskem stanju posameznikov in podobno. Najnujnejše primere stanovanjske stiske, v kateri žive bivši borci, bodo skušali rešiti preko zainteresiranih podjetij, kjer so le-ti danes zaposleni, dalje preko občinskih ljudskih odborov ali preko posebnega stanovanjskega

sklada, ki se zbira v organizacijskih ZB.

Vzporedno s tem je v teku tudi ugotavljanje takoiimenovane priznavalnine. Tu gre za posebno pomoč tistim zaposlenim borcem (ki so bili aktivni borci že pred 9. septembrom 1943) in ki so razvrščeni pod 10. plačilnim razredom, z manj kot 16.200 dinarji mesečne plače. Če imajo manjše mesečne prejemke, bodo dobivali stalno razliko v okviru omenjene priznavalnine. Po sedanjih predvidevanjih bo v našem okraju okrog 300 takih primerov.

Vzporedno s tem pa se vsiljuje skrb za otroke žrtev fašističnega terorja, prekvalifikacija in strokovno izpopolnjevanje preživelih borcev, priznavanje njihove delovne dobe oziroma potrjevanje sodelovanja med NOB itd. Pri vsem tem delu, zlasti pri slednjem, ki zahteva določene natančnosti in objektivnosti, imajo osnovne organizacije veliko posla. Večkrat pa s posameznimi primeri prekomerno zavračujemo. Delno, kot pravijo pri okrajnem odboru ZB, je vzrok tudi v tem, ker razne komisije (tako na začetku ne raztolaščajo dovolj jasno posameznim prošilcem, da kam segajo njihove pravice.

K. M.

Ob šestem krajevnem prazniku v Preddvoru

Minulo soboto in nedeljo so prebivalci bivše občine Preddvor že šestič praznovali svoj krajevni praznik. Vsako leto se spominjajo ustanovitve prvega krajevnega Narodnoosvobodilnega odbora v Mačah pri Preddvoru in množičnega preseljevanja prebivalcev v kontracijska taborišča.

V soboto popoldan je imel krajevni odbor slavnostno sejo, ki so ji prisostvovali tudi zastopniki množičnih in političnih organizacij tega kraja. Zatem so izvedli žalno komemoracijo pri spomeniku padlih borcev, kjer je domačin Anton Tičar v krat-

kem govoru opisal boj in napore tamkajšnjih ljudi za osvoboditev. V kratkem kulturnem sporedu so sodelovali tudi godba na pihala DPD Svoboda iz Kranja, pevski zbor tamkajšnje šole, recitatorji itd. Ob 20. uri zvečer pa je bila v Prosvetnem domu še slavnostna akademija z bogatimi kulturnimi sporedom. Slavnostni govor je imel predsednik ObLO Kranj Franc Puhar.

Važno je dejstvo, da vlada za sejem največje zanimanje, tako v strokovnih krogih in najširših krogih prebivalstva širom po naši državi, kakor v inozemstvu, saj bo prisotnost 13 tujih držav potrdila mednarodni značaj te prireditve. Kakor na V. sejmu sodobne elektronike leta 1958 bodo tudi letos znanstvena posvetovanja z mnogimi konferencami, referati in predavanji s področja elementov, ki jih uporabljajo v graditvi elektronskih naprav. Razen tega bo v okviru prvega jugoslovanskega posvetovanja o sestavnih delih elektronskih aparatov specialna kolektivna razstava sestavnih delov za elektronske aparature jugoslovanske proizvodnje.

VI. mednarodni sejem elektronike, telekomunikacij in nuklearne tehnike

Danes dopoldne ob 11. uri se bodo spet odprla vrata Gospodarskega razstavišča v Ljubljani, in sicer sejem »Sodobna elektronika«, ki bo trajal do 24. oktobra. V zadnjih dvajsetih letih opažamo v tehnično razvitejših državah izredno hiter razvoj znanosti in tehnike, zlasti še na področju elektronike in nuklearne energije ter njene praktične uporabe v različnih dejavnostih, posebno pa v proizvodnji.

Do sedaj je prijavilo sodelovanje na letošnjem elektronskem sejmu 59 podjetij, in sicer 8 iz Italije, 5 iz Zahodne Nemčije, 3 iz Madžarske in po dve iz Francije ter Avstrije. Razen teh bodo razstavljala podjetja iz ZDA, Velike Britanije, Japonske, Švice, Danske, Švedske, Belgije, Čehoslovaške itd. Jugoslovanskih razstavjalcev bo na sejemu 32. Največ jih bo iz Slovenije, in to 14 podjetij, iz Hrvaške 10, iz Srbije 8 in dve podjetji iz Bosne in Hercegovine.

Važno je dejstvo, da vlada za sejem največje zanimanje, tako v strokovnih krogih in najširših krogih prebivalstva širom po naši državi, kakor v inozemstvu, saj bo prisotnost 13 tujih držav potrdila mednarodni značaj te prireditve. Kakor na V. sejmu sodobne elektronike leta 1958 bodo tudi letos znanstvena posvetovanja z mnogimi konferencami, referati in predavanji s področja elementov, ki jih uporabljajo v graditvi elektronskih naprav. Razen tega bo v okviru prvega jugoslovanskega posvetovanja o sestavnih delih elektronskih aparatov specialna kolektivna razstava sestavnih delov za elektronske aparature jugoslovanske proizvodnje.

ZA POVEČANJE OBRTRIŠKE ZMOGLJIVOSTI V OKVIRU GRADBENE DEJAVNOSTI V NAŠEM OKRAJU

Predsedstvo Obrtne zbornice za okraj Kranj je pred kratkim razpravljalo o obrtnih zmogljivostih v okviru gradbene dejavnosti. Ugotovili so, da je pomanjkanje obrtnih storitev resna ovira za hitrejšo realizacijo gradbenih del. Zato je slišati precej kritike o zakasnitvah z gradbenimi deli, o neizpolnjevanju rokov v strani obrtnih podjetij itd. Ta stvar je še toliko bolj preča prav v sedanjem času intenzivne gradnje, zlasti na objektivih družbenega standarda.

Da bi v zvezi s tem vprašanjem ugotovili pravo stanje tako s strani koristnikov obrtnih uslug ter s strani izvajalcev obrtnih podjetij, so sklicali pri okrajni obrtni zbornici posebno posvetovanje s predstavniki vseh gradbenih podjetij ter predstavniki ustreznih strok Okrajne obrtne zbornice. Na tem posvetovanju, ki bo jutri, 17. oktobra, bodo skušali priti do enotnih zaključkov ter potem pomagati razvoju tistih obrti, ki v našem okraju najobčutneje zavirajo gradbeno dejavnost. -I. c.

Zadnje vesti

Pod predsedstvom generalnega sekretarja SZDL Jugoslavije, Edvarda Kardaža je bila včeraj v Beogradu seja predsedstva Zveznega odbora SZDL. Govorili so o finansiranju gradenj in o izkoriščanju stanovanj. Referat o tem je imela Lidija Senturc.

Včeraj je odpotoval iz Moskve na Dunaj predsednik avstrijske republike dr. Adolf Schärf, ki je bil nekaj dni na obisku v Sovjetski zvezi. V italijanskem parlamentu se je včeraj začela zunanje-politična razprava.

LJUDJE IN DOGODKI Vrst a sestankov

Vse kaže, da se bo zdaj začela sezona visokih državnih obiskov. Uspešen konec bivanja sovjetskega predsednika vlade Hruščeva v ZDA je odprl vrata za nadaljnja potovanja med Vzhodom in Zahodom; pred tem pa bodo visoki politiki romali med zahodnimi prestolnicami, da bi se dobri pripravili za neposredne razgovore z Vzhodom.

Zdi se sicer čudno, toda menda bo prvi začel zahodne turneje zahodnonemški kancler Adenauer. Šef bonnske vlade sicer že dlje časa napoveduje svoj obisk v Londonu, vendar ga je večkrat odložil. Vzrok za to so bila ostro izražena nesoglasja med Londonom in Bonnom. Odkar so v prestolnici ob Temzi začeli kovati bolj gibčne načrte, ki naj bi odprli pota za razgovore in sporazumevanje z Mosko, so se v Bonnu začeli jezno mrščiti. Adenauer je ostal še nadalje »zvest« svojim postojankam sile in načelom hladne vojne. Tod pač namerava še nadalje kovati politični kapital in uveljavljati politično vlogo Zahodne Nemčije.

Macmillan pa je treznejše presodil položaj. Spoznal je, da Velika Britanija ni dorasla tekmi med dvema velikanoma in da zato lahko obrzdi vlogo velike sile le na hvaležnejšem, popularnejšem in tudi cenejšem mirovnem področju. Macmillan je bil zato prvi, ki je

med vodilnimi zahodnimi državni ki v času hladne vojne odpotoval v sovjetsko prestolnico. Bonn je na vse te »krivovnerske« pobude Londona odgovarjal z zlobnimi pripombami in neprikrito grajo. Nič čudnega torej, če so bili odnosi med obema zahodnima zveznicama precej hladni, če ne celo napeti.

Zdaj, ko se je Macmillan spet zagotovil zmago na volitvah in se tako zadržal v sedlu britanske politike za nadaljnjih pet let in to prav na temelju svoje miroljubne politike, Adenauerju ne preostaja drugega kot da sam poizve, kaj in kako menijo »zavezniški nasprotniki« v Londonu.

Za njim se bo menda zglsil na londonskem naslovu tudi francoski predsednik republike de Gaulle. General je sicer že prej sprejel valilo angleške kraljice Elizabete, da obišče Britanijo približno marca prihodnjega leta. Zdaj pa se zdi, da bo spričo novejšega položaja pohitil z napovedanim obiskom.

De Gaulle z napetim zanimanjem pričakuje tudi v ZDA. Razlike med stališči obeh anglosaksonskih zveznicov in nekaterimi pogledi francoskega generala niso nikarkršna skrivnost, toda če jih bodo zgledili med obiskom de Gaulle v Washingtonu ali v Londonu, pa je še vedno neznanaka.

Prav tako se zdi zelo verjetno, da bo tudi Macmillana po blesteci

zmagi minuli četrtlet pot kmalu zanesla prek oceana. Tudi v ZDA se brčas zelo zanimajo, kam vse meri britanski ministrski predsednik s svojimi miroljubnimi prizadevanji.

V Londonu namreč prav nič ne skrivajo, da se resno pripravljajo za sestanek na najvišji ravni. Pojavljajo se celo glasovi, da bi se tega sestanka utegnilo priti že konec novembra ali v začetku decembra. Tudi če ta napovedani datum ne bi obveljal, pa to vseeno kaže, da si Macmillanova vlada resno prizadeva čimprej spraviti štiri velike za skupno mizo. In to zdaj kaže, da bomo morda res kmalu pričeli zgodovinski konferenci šefov vlad in to morda že pred potovanjem ameriškega predsednika Eisenhowna v Moskvo.

Martin Tomatič

Cesta Radovljica—Kropa bo kmalu spet prehodna za vsa vozila. V Hotunjah so se pred kratkim lotili gradnje betonskega mostu z vs o resnostjo

Izdaja CP »Gorenjski tisk« — Urejuje uredniški odbor — Direktor S. Beznik — Odgovorni urednik Vojko Novak — Tel. uredništva 475 — Uprava 397 — Tekoči račun pri Komunalni banki v Kranju 607-70-135 — Izdaja ob ponedeljkih in petkih — Letna naročnina 600 dinarjev, mesečna 50 din

Sindikalne organizacije o preskrbi s kmetijskimi proizvodi

Ključ je v proizvodnji

Za boljšo oskrbo z živili

Za nenehno izboljševanje življenjske ravni našega delovnega slovesa je zelo pomembna tudi dobra oskrba. Naša trgovina nudi danes potrošnikom dokaj pestro izbiro obleke, obutve in drugih industrijskih izdelkov. Tudi tene so v večini dokaj ustaljene. Težave pa nastajajo že zmeraj na področju preskrbe s kmetijskimi pridelki oziroma z živili. Zato so zelo pogoste in često tudi upravičene kritike po delavskih središčih o pomanjkljivi preskrbi z mesom, z mlekom, solato in drugim.

Iz teh ugotovitev sledi, da tudi ljudski odbori niso posvečali zadosti skrbi razvoju kmetijstva, zlasti v cilju kar najboljše preskrbe industrijskih središč s kmetijskimi pridelki. S premajhno smelostjo planirajo investicije v kmetijske objekte, kar se bolj ali manj odraža tudi v mentaliteti vodstev posameznih državnih posestev, ki se celo branijo kreditov. So pa tudi primeri, da se že planirani objekti ne izvršijo (na primer Vrtnarija Kranj).

Zato so se za to vprašanje zadnje čase zavzela tudi sindikalna vodstva. V ponedeljek, 12. oktobra so na plenumu Republiškega odbora sindikata kmetijskih, živilskih in tobačnih delavcev v Ljubljani govorili o preskrbi in trgovini s kmetijskimi proizvodi ter o razvoju kmetijstva sploh. Ugotovili so, da je med kmetijsko proizvodnjo in trgovino premalo sodelovanja, da bi kmetijska posestva lahko dosti več prispevala k reševanju preskrbe, če bi se usmerjala v proizvodnjo tako imenovanih deficitarnih pridelkov, in sicer zelenjave in mleka. Preskrba je zlasti slaba z vrtninami. Načrt, da se v bližini mest uredijo vrtnarije in skupni površini 900 hektarov, se prepočasno uresničuje. Tudi dvig živinoreje prepočasno napreduje, kar povzroča težave v preskrbi z mesom in podobno. Ključ do dobre preskrbe s kmetijskimi pridelki, kot so ugotovili, je v sami proizvodnji. Čim večja bo proizvodnja, tem boljša bo oskrba. Za rešitev vseh teh vprašanj se bodo morali bolj zavzeti sami občinski ljudski odbori in drugi organi na terenu.

7. Sindikalne družnice se niso zadosti ukvarjale s problemi prehrane in kmetijstva, razen s tem, da so za svoje člane večših oskrbeli ozimnico. Zato delavci niso seznanjeni s stanjem v občinah in delom ljudskih odborov. 8. Sindikalne družnice se niso udeleževale in vodile računa o delu organov družbenega upravljanja na tem področju (sveti za blagovni promet, potrošniški sveti). 9. Premalo pozornosti se je posvečalo delu sindikalnih družnic na kmetijskih posestvih, ekonomijah, zadrugah, saj je od 892 zaposlenih v zadrugah le 70 zaposlenih članov sindikata. Na osnovi teh ugotovitev je plenum zaključil:

1. Preskrba industrijskih središč je potrebno osamosvojiti od njihova stihilske proizvodnje individualnega kmečkega proizvajalca. V ta namen je potrebno zlasti okrepiti kmetijska posestva in ekonomije in jih usposobiti za tržno proizvodnjo, tako da bodo v nekaj letih sposobna kriti 50 do 75 odstotkov potreb industrijskih središč po kmetijski pridelkih, zlasti po zelenjavi, mleku, krompirju, mesu.
2. Za doseg tega cilja je potrebno:
 - a) zboljšati strukturo investicij v korist kmetijstva;
 - b) v kmetijska posestva in ekonomije vlagati več sredstev in jim nuditi pomoč s krediti;
3. Ljudski odbori imajo pri tem pomembno vlogo. Predvsem je treba doseči, da se bodo z večjo iniciativo lotili korenitih ukrepov za zboljšanje kmetijske proizvodnje oziroma preskrbe industrijskih središč in temu ustrezno spremenili svojo investicijsko politiko. Dosej je bila skrb občin vse preveč usmerjena v industrijo, kjer jim je zagotovljen dobiček, niso pa razmišljali o političnih posledicah med delavstvom zaradi slabe preskrbe. Izboljšanje plačnega sistema namreč ne pomeni bistvenega izboljšanja življenjskega standarda, če je istočasno preskrba neurejena in podvržena stalnemu nihanju cen.
4. Preskrba z mesom je bila letošnja sezona dokaj slaba. V okolici posameznih centrov bi bilo potrebno ustanoviti razna svinjska pitališča in vzrejo perutnine, kar bi nadomestilo pomanjkanje govejega mesa. Posebno skrb je treba posvetiti turističnim centrom.
5. Posebno negotovanje v zvezi s preskrbo z mesom je povzročilo menjanje cen, zlasti ker so v mesnicah prodajali vse meso kot najboljšo kvaliteto. Med potrošniki prevladuje mnenje, da si tu kujejo dobičke mesarji, ker ni nobene evidence nad iztržkom, ker v nobeni mesnici nimajo registriranih blagajn. Zato je potrebno v vse mesnice uvesti

registrirne blagajne, tako da bo izključena možnost izkoriščanja skupnosti in potrošnikov s strani posameznikov. 6. V preskrbi s krompirjem je bila na trgu zmeda, ker so se v pretekli praksi cene krompirja stalno zviševale, tako da so kmetje špekulirali in zadrževali krompir, da bo cena še višja. Menimo, da je pravilna praksa, ki jo je z letošnjim letom poskusila uvesti Kmetijska poslovna zveza Kranj, namreč da naj bi bile odkupne cene vso odkupno sezono stalne, in da se posluje s kmeti na odprt račun, tako da bi bila ta cena le akontacija in bi dobil proizvajalec ob zaključku sezone še eventualno komisijsko razliko. To prakso bi bilo potrebno podpreti v republiškem merilu s strani sekretariata za blagovni promet, tako da ne bi bilo potrebno spreminjati že sklenjenih dogovorov zaradi različne politike v posameznih okrajih, tako kot je bil primer letos v Kranju. 7. Občinski sindikalni sveti naj gradivo s tega plenuma obravnavajo na razširjenih predsedstvih oziroma plenemih. Člane sindikata je potrebno seznaniti z dejanskim stanjem in občini oziroma z delom ter napori ljudskih odborov pri reševanju teh problemov. Hkrati je potrebno tudi industrijske delavce zainteresirati, da bodo dajali predloge in pomagali pri ukrepih. 8. Občinskim zborom proizvajalcev naj občinski sindikalni sveti predlagajo obravnavanje preskrbe in kmetijstva na posebni seji. 9. Okrajni sindikalni svet naj Okrajni ljudski odbor seznanji s svojimi ugotovitvami in mu predlaga obravnavo te problematike na posebni seji. 10. Občinski sveti naj pregledajo stanje v sindikalnih družnicah v kmetijstvu in trgovini in ukrepe vse potrebno za njihovo organizacijsko ter kadrovsko utrditev.

O sanaciji blejskega jezera

Razgovor s tajnikom ObLO Bled

Ker se je v zadnjem času spet pojavila v naših časopisih polemika o blejskem jezeru, češ da je zdravljenje jezera zašlo v slepo ulico, smo zaprosili tajnika ObLO Bled Franca Smita, da nam pove, kako je s to zadevo in tudi o blejski kanalizaciji.

hitrejše gibanje. Hkrati bo voda pritekala po odprtem kanalu izpod Poljšice in se bo spotoma, ob pretakanju — obogatila s kisikom. — Dotok v jezero pa bo uren tako, da se bo po potrebi voda lahko usmerjala v več strani.

Tovariš Smit je rad ustregel naši prošnji, še prej pa je grajal zadnje članke o blejskem jezeru. Dejal je, da pišejo te stvari ljudje, ki z zadevo niso dovolj seznanjeni. Potem pa je dejal: »Sanacija našega jezera je pravzaprav že v teku. Prav včeraj (8. oktobra) je bila na terenu komisija, ki je določila traso za dovodni kanal. Le-ta bo potekal iz Gorij, najprej po predoru pod zemljo do Poljšice, od tu pa bo preko Rečice speljan kanal — betonska kineta, da jezera v Zaki.»

»Tudi o kanalizaciji je bilo že več polemik. Bi nam lahko povedali, kako je s tem?«
»To ni res, da je kanalizacija speljana v jezero,« je dejal tovariš Smit in nadaljeval: »Vsa kanalizacija je speljana preko naselja Mišno v Savo Bohinjko. Vendar je ta že zelo stara in na mnogih krajih pokvarjena. Najslabša pa je na odseku od Parkhotela do Toplic. Kadar je prepolna, zlasti v deževnem času, na mnogih krajih udarja na dan in res odteka v jezero. Toda tudi to vprašanje bo letos rešeno, saj mora biti nova kanalizacija gotova do 15. decembra letos. Te dni bodo nadaljevali z neli. Ze spomladi smo namreč začeli graditi novo kanalizacijo in jo speljali do Park hotela. Toda zaradi letne turistične sezone smo morali delo prekiniti.«

»Torej sta projekt in program že sprejeta?«

V devetih mesecih že 75,4% letnega plana

»Ze. Povedati moram še, da je bilo pet ali celo šest variant, ki so bile vse temeljito proučene. Proučevali so jih naši najboljši strokovnjaki in tudi nekateri iz inozemstva. Osvojen je bil projekt, ki določa zajezitev Radovne in speljava kanala do jezera. Vse ostale variante so bile zavrnjene, ker so zelo drage ali pa premalo učinkovite. Tudi načrt, ki ga je podal v »Delu« Ivo Pirkovič, je bil že prej zavrnjen. Predvsem zato, ker bi se na ta način — s fizikalnim zakonom o nategi — voda v jezeru zelo počasi menjala in bi proces trajal nekaj let.

V Železarni na Jesenicah so družbeni plan izpolnili s 75,4%, plan blagovne proizvodnje s 77,8 odstotka, medtem ko je bila realizacija dosežena celo z 80%.

Projekt, ki smo ga osvojili, je tudi najcenejši in bo veljal 150 milijonov dinarjev. — Verjetno bodo z deli začeli že letos. Po tem kanalu bosta pritekla v jezero dva prostorninska metra vode v sekundi, kadar bo vodostaj reke Radovne dopuščal. To pa bo predvsem jeseni, preko zime in pomladi. Ker je Radovna hladnejša od jezera, bo njena voda sodala na dno in povzročala

nejši, ker je kolektiv izpolnil plan kljub pomanjkanju delovne sile. V juliju, avgustu in septembru so imeli 200 ljudi manj, in to ob skrajnem normativu. Mesečne operativne plane so v redu izvrševali in tudi presegali. Kaže, da bodo letos plan v redu izpolnili, kolikor ne bodo nastopile težave zaradi pomanjkanja elektrike, kar že preti.

O PRESKRBI IN KMETIJSTVU V OKRAJU KRANJ

Tudi na razširjenem plenumu Okrajnega sindikalnega sveta v Kranju so razpravljali o nekaterih težavah v preskrbi s kmetijskimi pridelki. Za razpravo so tem vprašanju so zbrali mnogo podatkov in tako dobro osvetlili vsa vprašanja.

Končne ugotovitve plenuma so:

1. Preskrba industrijskih središč s kmetijskimi pridelki in mesom je danes skoraj popolnoma odvisna od stihilske proizvodnje individualnega kmeta, ki je zaradi razdrobljenosti in premajhne uporabe agrotehničnih ukrepov zelo nestabilna. Zaradi tega je preskrba industrijskih središč podvržena nihanju tako cen kot zalog blaga.
2. Kljub temu, da imajo državna posestva 1.014 hektarov zemlje (od tega 980 hektarov obdelovalne) s 165 zaposlenimi, ne pomenijo v kmetijstvu nobenega bistvenega faktorja, ki bi lahko ugodno vplival na težavni položaj v preskrbi. N. pr.: vsa posestva redijo 299 krav in 235 glav druge goveje živine, 269 prašičev in 34 konj. Dnevna proizvodnja mleka teh posestev je 2000 litrov, to je komaj 10 odstotkov dnevnega odkupa mlekarov. Z vlaganjem v posestva in s primernimi kadri bi bilo mogoče v kratkem obdobju na teh posestvih dvigniti proizvodnjo mleka najmanj na 15.000 litrov dnevno (sedanj celotni odkup mlekarov je 19.000 litrov). Podoben položaj je v ostalih kulturah. Proizvodnja krompirja na vseh devetih posestvih ni znašala lansko leto niti 5 odstotkov celotne proizvodnje v okraju.
3. Ostale zemlje v družbeni lasti (zadrugne, SLP) je 2760 hektarov. Zadrugne obdelujejo 838 hektarov (625 hektarov gozdov, 27 hektarov neplodne, 203 hektare pašnikov in 31 hektarov orne zemlje), 1022 hektarov imajo v najemu delavci in kmetje. Obstajajo možnosti, da bi ta zemlja postala jedro novih državnih kmetijskih posestev in ekonomij.
4. Struktura investicij je za kmetijstvo v primeri z ostalimi panogami izredno slaba. N. pr. leta 1957 je bilo vloženo v: industrijo 62,2%, promet 6,8%, kmetijstvo 3,4%; leta 1958: industrijo 58,4%, promet 6,6%, kmetijstvo 5,5%; leta 1959: industrijo 65,7%, promet 0,9%, kmetijstvo 7%, razen tega pa je koeficienten že tako minimalnih sredstev v kmetijstvu zelo slabo: v osmih mesecih letošnjega leta

delavkami in delavci, torej 95 ljudi manj kot letos. To pa bodo morali zaposliti v drugih obratih. Po rekonstrukciji bodo namreč zaposlovali na 1000 vreten le 5,9 ljudi, doslej pa so jih imeli 8,8. Ti podatki hkrati dokazujejo, da se bo produktivnost dvignila za 28,5 odstotkov.

Ob rekonstrukciji BPT v Trziču

Po letu 1960 za 785,5 tone večja proizvodnja

Z rekonstrukcijo predilnice v BPT v Trziču bodo povečali proizvodnjo za 785,5 ton letno. To bodo dosegli z malenkostnim povečanjem števila vreten — 4160, da jih bodo, po rekonstrukciji, imeli skupaj 24.944. Tako bodo pri povprečni metrski številki 27,66 dosegli 3900 ton proizvodnje letno. Zakaj bodo povečali oziroma rekonstruirali predilnico? Predvsem zato, ker predstavljajo predilnice v jugoslovanskem merilu ozko grlo. Razen tega je Bombažna predilnica in tkalnica že stara tovarna. Zaupali so nam, da bodo prihodnje leto proslavili 75-letnico. V teku so že priprave za kar najlepšo proslavo, ki bo predvidoma avgusta prihodnjega leta.

Za preureditev tovarne so imeli več načrtov, vendar so se oprili tega, ki je najgospodarnejši, ki ne zahteva večjih gradbenih del, kar bi rekonstrukcijo podražilo. S tem pa so dokazali tudi to, da se tudi v starih tovarnah da proizvodnja modernizirati. Rekonstruirali bodo okoli 80 odstotkov strojev, nekaj pa bodo kupili tudi novih. Banka je odobrila 309 milijonov investicijskega posojila, precej sredstev pa bodo vložili tudi iz lastnih skladov. Te pa predvsem za ureditev in dozidave ostalih obratov. Nekatero obrate bodo morali razširiti, da bodo zaposlili tisto delovno silo, ki bo ostala na razpolago ob rekonstrukciji predilnice. Analiza delovne sile je namreč pokazala, da bodo novo proizvodnjo v predilnici opravili s 477

dopolnili. S tem v zvezi bodo opravili tudi transmisijski pogon strojev. Čeprav bo v prihodnosti manj strojev, bo proizvodnja precej večja. Od sedanjih 28 glajarjev jih bodo rekonstruirali 15, kar bi zadoščalo proizvodnim potrebam. Na novo bodo uredili tudi naprave za zračenje. Kot so nam

Z deli za povečanje predilnice so že začeli

Ob tem bi povedali tudi to, da v dosedanji predilnici tudi stroji niso bili razpostavljeni po tehnološkem postopku. To pomanjkljivost boje rekonstrukcijo odpravili. Stroje že prestavljajo. Nabavili bodo tako imenovane raztezalke, ostale stroje pa bodo preuredili in

Slabo izkoriščanje investicijskih sredstev

(Nadaljevanje s 1. strani)

Precejšen del razprave na torkovi seji OLO ja bilo posvečeno investicijskim vlaganjem in koriščenju investicijskih sredstev v letošnjem prvem polletju. Okrajni družbeni plan namreč predvideva, da bodo investicijska vlaganja v osnovne fondе na območju okraja znašala v tem letu 7,835 milijonov dinarjev. Vendar kaže dejanska izvršitev po evidenci Narodne banke, da so vlaganja v prvem polletju dosegla le 38% letnega plana, do konca avgusta pa se je ta odstotek povečal na 54,8. Slabše koriščenje investicijskih sredstev v prvih osmih mesecih kažejo gospodarske panoge (44,4%), boljše pa negospodarske panoge (76,4%). Investicijska vlaganja v prvih osmih mesecih letošnjega leta so n. pr. dosegla v industriji 45,4% planiranih vlaganj za leto 1959, v državnem sektorju kmetijstva le 13%. Kmetijske zadrugе ja poslovne zveze so porabile že 44,5% sredstev, gozdarstvo 71,7%, gradbeništvo 52,8%, trgovina 33,7%, gostinstvo in turizem 26,5%, obrt 45,9%, investicijska vlaganja pri prometu pa so v prvih osmih mesecih letos že presegla letni plan za 87,7%. Od negospodarskih panog omenimo stanovanjsko izgradnjo, ki je v prvih osmih mesecih porabila 61,3% sredstev.

VEČJA PROIZVODNJA V DRUGEM POLLETJU — UGODEN START ZA IZPOLNITEV PERSPEKTIVNEGA PLANA V PRIHODNEM LETU

Predsednik Gospodarskega odbora ISLRS tovariš Tone Bole je v razpravi predvsem poudaril, da smo z letošnjo proizvodnjo lahko zelo zadovoljni, saj presega vsa optimistična predvidevanja. Akcija za še večjo proizvodnjo v prihodnjih mesecih je zelo pomembna kot start za prihodnje leto, v katerem naj bi že izpolnili osnovne naloge petletnega perspektivnega plana. Nadalje je tovariš Bole govoril o tržišču, na katerem je intenzivno povečanje potrošnje povzročilo nekatere probleme, predvsem večje povpraševanje, kar je ponudba. Akcija za rešitev tega problema mora biti usmerjena predvsem v povečanje proizvodnje.

Precejšen del razprave je tovariš Bole posvetil investicijski potrošnji, kjer je problem predvsem v tem, da rekonstrukcije v industriji ne bodo izvršene v predvidenem roku. Vzroki za to so predvsem v vprašanju programov perspektivnega razvoja posameznih gospodarskih organizacij in v vprašanju tehnoloških rešitev v investicijskih elaboratih, ki so marsikje zastarele, ne iščejo novih, modernih tehnoloških postopkov, ki bi povečali racionalizacijo dela in pocenili produkcijo. Tovariš Bole je poudaril, da bi morali predvsem delavski sveti obravnavati problem boljših tehnoloških rešitev v investicijskih elaboratih.

V razpravi o koriščenju investicijskih sredstev so sodelovali že predsednik Sveta za družbeni plan in finance Okrajnega ljud. odbora Dušan Horjak, direktor Železarnе Jesenice ing. Matevž Hafner, predsednik UO stanovanjsko-kreditnega sklada ObLO Kranj tovariš Seljak, predstavnik Občinskega ljudskega odbora Bled in predstavniki podjetij »Peko« Trzič, »Iskra« Kranj in »Sava« Kranj. O uspehih kmetijstva v letošnjem prvem polletju in o investicijah v kmetijstvo, predvsem o izvajanju ureditvenih načrtov socialističnih kmetijskih posestvih, pa sta v razpravi govorila ljudski poslanec Anton Peternej in predsednik OZZ Kranj Tone Hafner.

OBVEŠČEVALEC

ZDRAVNIŠKA DEZURNA SLUŽBA

Zdravstveni dom Kranj, Gospodarska ulica 9, telefon 218 in 595, naročila za prevoz bolnikov telefon 04.

MALI OGLASI

Privatnikom ne objavljamo malih oglasov pred vplačilom. Cena malih oglasov je: prekle 20, izgubljeno 10, ostalo 12 din od besede; naročniki imajo 50 odstotkov popusta.

Telefonska številka naročniškega št. oglasnega oddelka je 397, uredništva 475.

Na Cesti JLA v Kranju sem našel svetilko za moped. Lastnik jo dobi v ogli. odd. 4718

Enonadstropno vseljivo družinsko hišo v Kamniku prodam ali zamenjam za hišo v Ljubljani ali Kranju. Podrobnosti o tem dobite pri Marti Aparnik, Kamnik, Kidričeva 13. 4719

Ugodno prodam zaradi selitve ekorač nov emaširan štedilnik. — Vera Vejnovič, Stritarjeva 4/III — Kranj. 4720

Prodam dve dvodelni dobro ohranjeni okni 90 krat 140 z okenski mrežami. Jezerska cesta 120, Kranj. 4721

Zaradi pretežkega prenašanja motorja zamenjam gnojnično črpalko na motor za ročno. Prodam tudi dobro ohranjen koleselj. Naslov v ogli. odd. 4722

Prodam nov elektromotor 2,4 KW — ogled in prijavnosti pri Francu Marčiču, Gasilska 1, Kranj. 4723

Prodam kosilnico »Hans«, Sp. Brniki 65, Cerklje. 4724

Prodam po zmerni ceni dobro ohranjen šivalni stroj z dolgim čolnikom. Olga Koritnik, Mestni trg 19, Sk. Loka. 4725

Poceni prodam dobro ohranjen ženske plašče, kostume, obleke, rabljeni gradl za žimnice in skoraj nov globok otroški vozček. Vprašati Titov trg 29, I. nadstropje. 4726

Prodam večjo količino belega krompirja. Naslov v oglasnem oddelku. 4727

Prodam psa ovčjaka. Sp. Duplje št. 23. 4728

Prodam nov vozček nosilnosti 100 kg. Naslov v ogli. odd. 4729

Kupim parni kotel od 120 do 150 litrov in vzdljiv malo rabljen kotel od 120 do 150 litrov. Naslov v oglasnem oddelku. 4730

KUD »Ivan Cankar« Sv. Duh. Virmate liče vestnega in poštenega hišnika. Prednost imajo prosilci, ki imajo veselje do kulturnega dela. Enosobno stanovanje s pri-

tikljama je v domu na razpolago. Prošnje pošljite do 20. oktobra, potrebne informacije pa dobite vsak dan po 14. uri v Kulturnem domu. 4731

Nudim dozirno stanovanje upokojenki. Ostalo po dogovoru. Naslov v ogli. odd. 4732

Preklicujem mesečno vozovnico Kranj — Trstenik. Perčič Marička, Trstenik 9. 4733

Dne 25. septembra 1959 sem našel na cesti od Podbrezj do Posavca nove dolge ženske hlače. Praprotnik, Ljubno 76, Podart. 4734

Prodam zavorne bobne z obroči, gumani in rezervnim obročem za gumni voz. Ogled samo popoldne pri Francu Zupanu, Kidričeva 29, Kranj. 4735

Šofer C-E kategorije išče zaposlitev v Kranju. Ponudbe oddati v oglasni oddelku pod sponosob. 4736

Električni kabel NKB 4 krat 10 40 m ugodno prodam. Naslov v oglasnem oddelku. 4737

Štedilnik dvodelni za približno 200 oseb ugodno prodam. Naslov v oglasnem oddelku. 4738

Prodam telico 7 mesecev brejo. Cerklje 54. 4739

Dva prašiča 80 do 90 kg prodam. Naslov v oglasnem oddelku. 4740

Prodam malo rabljeno lončeno peč. Tobi pečico, otroško posteljno. Naslov v ogli. oddelku. 4741

Gospodnijsko pomočnico aužno iščem. Ostale po dogovoru. Ing. Bedene, Cesta Kokrškega odreda 2, Kranj. 4742

Avto-moto društvo Senčar organizira tečaj za šoferje-amateerje in tečaj za mopediste. Prijave sprejema trgovina »Krvavec« v Senčurju do 22. oktobra 1959. 4743

Fanta ali starejšega moškega iščem h konjem. Nastop službe takoj. Kozelj Frančiška, Zg. Pirniče št. 17. 4744

Iščem žensko. Ostalo po dogovoru. Senčur 113. 4745

Kdor odda v najem neopremljeno sobo šoferju samcu v Kranju ali okolici nudim nagrado in 2.000 din mesečne najemnine. Ponudbe oddati v oglasni oddelku pod »Čimprej«. 4746

Zamenjam enosobno večje stanovanje v centru za manjše ali garsonjero. Poizvedbe: Prešernova ul. št. 13 (modistinja) Kranj. 4747

ZAHVALA: Zahvaljujema se Državnemu zavarovalnemu zavodu v Radovljici, ki mi je izplačal 20.000 din po mojem nepozabnem tragičnem preminulemu sinu Milanu. Franc Debeljak, Savska 36, Kranj.

Interesenti za zidno opoko naj se zgledajo na Hafnerjevi poti 2, Kranj. 4748

OBJAVE

Club gospodarstvenikov v Kranju obvešča podjetja in ustanove, da bo v soboto, 17. t. m. ob 9. uri dopoldne v klubskih prostorih Prešernova 11/I

POSVETOVANJE O UPORABI ELEKTRONSKIH RAČUNSKIH STROJEV

v gospodarskih in drugih organizacijah. Referate bodo imeli tov. Cebašek, zastopnik firme JBM tov. Križaj, šef organizacijskega biroja LITOSTROJ in tov. Kryštufek, šef organizacijskega biroja ISKRA. — Cilj posvetovanja je pretrasti možnosti in prednosti organizacije takega servisa za več organizacij v Kranju, ki bi opravljal za vsa podjetja knjigovodske in druge računsko posle.

VABLJENI!

RAZPIS

Komisija za imenovanje in razrešitev direktorjev pri občinskem ljudskem odboru Železniki razpisuje delovno mesto

1. UPRAVNIKA MESARIJE ZE- LEZNIKI

2. UPRAVNIKA ZDRUŽENIH GOSTINSKIH OBRATOV ZELEZNIKI

Pogoj za razpisano mesto pod 1. je srednja strokovna izobrazba ali kvalifikacija v mesarski stroki z večletno prakso na vodilnih mestih. Pogoj za razpisano mesto pod 2. je srednja strokovna izobrazba ali kvalifikacija v gostinski stroki z večletno prakso na vodilnih mestih. Pravilno kolkovane prošnje z opisom dosedanjega službovanja in kratkim življenjepisom naj kandidati pošljejo do 31. oktobra Komisiji za imenovanje in razrešitev direktorjev pri ObLO Železniki.

URADNI DNEVI PRI SODNIKU ZA PREKRŠKE V TRŽIČU

Občinski ljudski odbor Tržič obvešča, da ima sodnik za prekrške ObLO Tržič uradni dan vsak ponedeljek od 15. do 16. ure za stranke, od 16. do 19. ure pa za vabljenne stranke in sicer na sedežu ObLO Tržič, soba 13/II. — Občinski ljudski odbor Tržič.

NOVE TELEFONSKE ŠTEVILKE AVTOPROMETA KRANJ

Vse poslovne tovaršice, podjetja in ustanove obveščamo, da se zaradi naročil za vsakovrstne prevoze in informacije poslužujete nove telefonske številke 361 in že prej obstoječe 276. Za vse odhode avtobusov v vse smeri pa se poslužite številke 590.

»Avtopromet«, Kranj

VPIS V GOSPODINJSKI, JEZIKOVNE IN DRUGE TEČAJE

Solski odbor osnovne šole Lucijan Seljak v Kranju (Stražišče) vladno vabi odrasle interesente za vpis v gospodinjstveni tečaj, tečaj nemškega in angleškega jezika (začetnega in nadaljevalnega) ter v šolo za starše, ki bo obravnavala vprašanja vzgoje in zdravja otrok. Podrobnejša navodila dobe zainteresirani v pisarni navedene šole. Sola sprejema prijave do 20. oktobra.

KINO

»STORŽIČ«, Kranj: 16. in 17. oktobra ob 15.45, 18. in 20.15 uri amer. barv. cinem. film s stereofonskim zvokom »PREKINJENA MELODIJA«; 18. oktobra ob 10. uri ital. film »VRNITEV V ŽIVLJENJE«, ob 13. uri amer. barv. film »VALENTINO«, ob 15.15, 17.30 in 20. uri amer. barv. cinem. film s stereofonskim zvokom »PREKINJENA MELODIJA«.

»TRIGLAV«, Primskovo: 17. oktobra ob 18. in 20. uri ital. film »VRNITEV V ŽIVLJENJE«, 17. oktobra ob 22. uri ter 18. oktobra ob 15.17, in 19. uri mehiški barv. film »SERENADA V MEHIKI«.

»SVOBODA«, Stražišče: 17. oktobra ob 18. in 20. uri ameriški barv. cinem. film »SEDEM LET ZVESTOBE«, 18. oktobra ob 10., 16., 18. in 20. uri amer. barv. film »VALENTINO«, ob 14. uri pa ital. film »VRNITEV V ŽIVLJENJE«.

Naklo: 17. oktobra ob 19. uri amer. barv. cinem. film »PRISEL IZ LARAMIJA«, 18. oktobra ob 15., 17. in 19. uri amer. barv. cinem. film »DAVEK ZA KRUTOST«.

»KRVAVEC«, Cerklje: 17. oktobra ob 20. uri amer. barv. film »VALENTINO«, 18. oktobra ob

15., 17. in 19.30 uri amer. barv. cinem. film »PRISEL IZ LARAMIJA«.

Bled: 16. do 19. oktobra ameriški barv. cinem. film »BODIMO SREČNI« — predstava vsak dan ob 20. uri, v soboto ob 17. in 20. uri, v nedeljo pa ob 10., 15., 18. in 20. uri.

Radovljica: 17. oktobra ob 20. uri ter 18. oktobra ob 16., 18. in 20. uri angl. barv. cinem. film »GLOBOKO SINJE MORJE«; 18. oktobra ob 10. uri matineja sovj. barv. filma »POVEST O GOZDNEM VELIKANU«.

Ljubno: 17. in 18. oktobra omer. barv. film »RDEČE PODVEZICE« — predstava v soboto ob 20. uri, v nedeljo pa ob 16. in 18. uri.

»SORA«, Skofja Loka: 16. do 18. oktobra franc. cinem. film »TAMANGO«.

»DOM«, Sovodnje: 17. in 18. oktobra za mladino češki film »NEKOČ JE ŽIVEL KRALJ«, v pošteštilve krajevnega praznika jug. film »KALA«.

Ziri: 17. in 18. oktobra kitajski film »BELOLASO DEKLE«. Predstava v soboto ob 20. uri, v nedeljo pa ob 15. in 19.30 uri.

TRŽNI PREGLED

V KRANJU

Korenček 30, čebula 40 do 50, krompir 14 do 16, sladko zelje 10, ohrovt 15, sladka repa 5, kisla repa 30, salata 50 do 60, pesa 30 do 40, zelena paprika 40, redkev 20, cvetača 80, paradiznik 40 do 60, kumare 30, slive 50, zabolka 40 do 60, hruške 60 do 100, grozdje 50 do 120, fige 70, med 400, sir (skuta) 100 do 120, surovo maslo 40 do 560 din kilogram. Pižol 70 do 80, ajdova moka 70, ješprenj 60 do 75, kaša 70 do 80, krma za kokoši 35 do 40, koruza 40, proso 35, oves 20 do 25, krljivi 50, orehi 70 do 80, kostanj 40, lisičke 40 do 50, mleko 30 in smetana 200 din liter. Jajca 25 do 28 din kos, kokoši 450, piščanci 250 do 400, zajci 200 do 230, česen 5 do 15 din glavica, špinača 20 din merica.

V KAMNIKU

Salata 50 do 70, zelje 12 do 15, kislje zelje 50, krompir 16 do 18, pesa 30, paprika 40 do 50, paradiznik 45, kumare 30 do 40, fižol v stročju 60, kolerabice 50 do 60, rumena koleraba 15 do 20, čebula 40, česen 100, cvetača 60 din za kg. Jabolka 40 do 46, hruške 70, slive 50, grozdje 90 do 120 din za kilogram. Jajca 26 din kos. V primeri s prejšnjim tednom je priidelkov več.

V RADOVLJICI

Jabolka 46, grozdje 80, hruške 60, slive 50, kostanj 65, limone 200, paprika 52, zelje 14, česen 138, črna črna 100, čebula 38 din za kilogram. Jajca 26 din kos. V primeri s prejšnjim tednom je priidelkov več.

V SKOPIJSKI

Salata 50—60, krompir 14—15, čebula 40—50, cvetača 60—70, zelje 10—15, kislje zelje 45, ohrovt 20, korenje 30, kutine 50, grozdje 40—80, jabolka 40—50, hruške (slabe vrste) 30—40 din za kilogram. Kislja repa, špinaca in motovilcev po 20 din merica, kostanj 40 din liter, jajca 26 din kos, sirček 14—15 din kos in smetana 20 din zajemalka.

GIBANJE PREIVALSTVA.

V TRŽIČU

Poročili so se: Kamil Legat, strokovni učitelj in Marija Šlibar, učiteljica; Blaž Klemenec, delavec in Valentina Markun, kmečka delavka.

Umrli so: Franc Steiner, sin strojnika in Jerca Armež roj. Kleindinst, gospodinja.

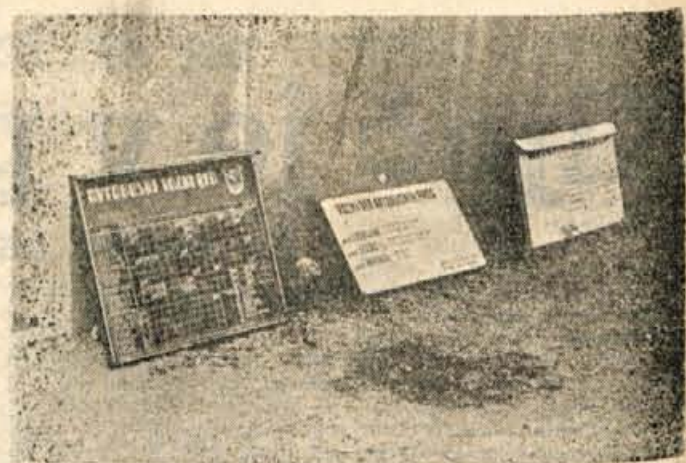
NA JESENICAH

Poročili so se: Vincenc Kerin, uslužbenec in Marija Rutar, sobarica; Alojzij Vovk, strugar in Marija Rihčaršič, uslužbenka; Emil Stražisar, uslužbenec in Elizabeta Mlakar, delavka; Vincenc Sedej, elektromonter in Pavla Birk, servirka; Alojzij Berginc, šofer in Bernarda-Nada Kavčič, gosp. pomočnica; Pavil Tapuškovič, delavec in Bošiljka Krmpotič, trgovska pomočnica.

Umrli so: Anka Polak roj. Rakovec, gospodinja; Amalija Kavčič roj. Hariš, gospodinja; Franc Gregori, tovarniški delavec; Janez Kocijančič, osebni upokojenec; Marija Truhar roj. Papler, gospodinja; Anica Čuden, novorojenček; Izidor Jurman, novorojenček.

RADIO LJUBLJANA

Poročila poslušajte vsak dan ob 6.05, 7., 10., 13., 15., 17., 22., 23. in 24. uri ter radijski dnevnik

Začasno, ali kakorkoli že, deske z avtobusnimi vozniimi redi, ki jih vidite na sliki, turistične Radovljice ne kraste

PRAVNI NASVETI

K. J. ŠKOFJA LOKA

VPRASANJE: Zanima vas, dokler je podjetje dolžno plačevati dnevnice za službena potovanja oziroma, kdaj prične z izplačilom terenskega dodatka?

ODGOVOR: Na osnovi 6. točke Odredbe o najmanjših zneskih povračil stroškov za službena potovanja, za terensko delo in nadomestilo za ločeno življenje delavcev gospodarskih organizacij (Uradni list FLRJ, št. 26/58, 1/59) pripada delavcu, ki je na službenem potovanju v istem kraju pravica do dnevnice največ za 30 dni. Za nadaljnjih 30 dni, ki jih prebije v istem kraju pa do 50 odstotkov teh dnevnice. Če ostane delavec, ki je nad 60 dni v istem kraju, ima namesto dnevnice pravico do nadomestila za terensko delo.

B. T. KRANJ

VPRASANJE: Zanima vas, koliko je podjetje upravičeno zmanjšati terenske dodatke, če vam je v času vašega službovanja kot kuharica v počitniškem domu preskrbelo podjetje hrano in stanovanje.

ODGOVOR: Nadomestilo za terensko delo določa podjetje v tarifnem pravilniku, vendar nadomestilo ne sme biti manjše, kot je določeno po 17. točki Odredbe o najmanjših zneskih povračil stroškov za službena potovanja, za terensko delo in nadomestilo za ločeno življenje delavcev gospodarskih organizacij (Uradni list FLRJ, št. 26/58, 1/59).

Če je podjetje organiziralo na terenu nastanitev in prehrano, se zneski terenskih dodatkov zmanjšajo za 20 odstotkov.

P. J. JESENICE

VPRASANJE: Kdaj in pri kakšnih pogojih preneha delovno razmerje delavcu, ki je obsojen na zaporno kazen.

ODGOVOR: Po 343. členu Zakona o delovnih razmerjih (Uradni list FLRJ, št. 53/57) preneha delavcu delovno razmerje pri podjetju po samem zakonu, če je bil s pravno močno sodbo obsojen na zapor daljši kot eno leto z dnem, ko nastopi kazen ali če je delavcu s pravno močno sodbo sodišča prepovedano opravljanje poklica, ki ga opravlja v gospodarski organizaciji, z dnem pravomočnosti sodbe.

ob 19.30 uri. Ob nedeljah pa ob 6.05, 7., 13., 15., 22., 23. in 24. uri ter radijski dnevnik ob 19.30 uri.

SOBOTA, 17. OKTOBRA

8.35 Italijanske in francoske popevke; 9.30 Partizanske pesmi; 9.45 Kvintet Jožeta Kampača; 10.10 Ambalski prizori iz oper G. Verdija; 11.30 Pionirski tednik; 12.15 Jurhar: Godzarske naloge v jeseni; Kmetijski nasveti — Ing. Franjo

12.45 Alpski zvoki; 13.30 Krížem po Jugoslaviji v narodnih melodijah; 14.25 Zanimivosti iz znanosti in tehnike; 15.40 Na platnu smo videli; 16.00 V dvoranah »Svoboda« in prosvetnih društev — Nekaj pesnetkov s pevskih revij leta 1958 in 1959 v Kranju; 16.30 Za prijetno razpoloženje; 17.10 Melodije za vas; 18.00 Jezikovni pogovori; 18.45 Okno v svet; 20.00 Pokaži, kaj znaš; 21.30 Melodije za prijeten konec tedna; 22.15 Oddaja za naše izseljence.

NEDELJA, 18. OKTOBRA

7.35 Narodne pesmi v raznih izvedbah; 8.00 Mladinska radijska igra — A. Milne: Tigar v Pujevi družini; 8.45 iz mladinske solistične glasbe; 10.00 Se pomnite tovariši... Ob petnajstletnici osvoboditve Beograda; 11.30 Dušan Zeljezov: Srečno, rudarji Krelki 13.30 Za našo vas; 15.30 Koncert pihalnega orkestra JLA p. v. Pavla Brzulje; 16.20 Majhen glasbeni mozaik; 17.30 Radijska igra — William Shakespeare: Richard; 18.29 Orkestralna medigra; 20.05 Ali jih poznate?; 20.25 Zabavne melodije; 21.00 Nedeljski operni koncert; 22.10 Glasba z Elizejskih poljan.

PONEDELJEK, 19. OKTOBRA

8.40 Poje ženski pevski zbor France Prešeren iz Kranja p. v. Petra Liparja; 9.00 Naš podlistek — Boris Prikril: Borba na Atlantiku — I.; 9.20 Iz filmov in glasbenih revij; 10.10 Od tu in tam; 11.05 Radijska šola za srednje stopnje: Stari grad pripoveduje; 12.15 Radijska kmečka univerza — dr. Marjan Pavičič: Razvoja pot naše življene; 14.25 Radijska šola za višjo stopnjo: Vsi ljudje se rodijo svobodni; 15.40 Listi iz domače

TOREK, 20. OKTOBRA

8.35 Za staro in mlado; 9.00 Ure s slavimi dirigenti; 10.10 Nekaj popevke iz »Opitije 1959«; 10.35 V ritmu Latinske Amerike; 11.00 Operne arije pojo naši solisti; 11.30 Oddaja za otroke; 12.15 Kmetijski nasveti — Cirila Bambič: Solske kuhinje; 12.45 Poje zbor Doma JNA iz Beograda; 14.25 Zanimivosti iz znanosti in tehnike; 15.40 Naši potniki na tujem; 17.10 Razgovor z volivci; 18.00 Iz zbornika spominov; 18.20 Kotiček za mlade ljubitelje glasbe; 18.45 Razgovori o mednarodnih vprašanjih; 20.30 Radijska igra — Adolf Braun: Velika dnevna glasba; 21.30

Zadnji športni rezultati

V ENEM STAVKU

Po tretjem dnevu sredozemskih športnih iger v Bejrutu so jugoslovanski tekmovalci osvojili skupno osem medalij, in sicer zlate: Čuk in Lončar v streljanju ter Brinovec v plavanju; srebrne: Kocmur, Jeger in Dorčić v plavanju ter dve bronasti Stojanović in Streljanju. Po tretjem delu šahovskega turnirja kandidatov za svetovnega prvačka, ki je bil v sredo zaključen v Zagrebu, je vrstni red naslednji: Talj 15.5, Keres 14, Smislov in Petrosjan 11.5, Gligorič 10.5, Fischer 8.5, Benko 6.5 in Olafsson 6 točk. Po sedmem kolu ženskega šahovskega prvenstva Jugoslovije vodi Jocičeva s 6,5 točk. Na svetovnem košarkarskem prvenstvu za ženske sta bili v sredo odigrani dve tekmi. V prvem srečanju je Sovjetska zveza premagala Severno Korejo z 89:24, Bolgarija pa je odpravila CSR s 54:47. Jugoslavija pa je v torek premagala Severno Korejo z rezultatom 50:47.

Pred prvo premiero v Prešernovem gledališču »Žalujoči ostali« in dva jubileja

Se nekaj dni skrbnih priprav ter mrlžljive vznemirjenosti in zavesa v Prešernovem gledališču v Kranju se to dvignila. Za prvo premiero v sezoni, ki bo v torek, 20. oktobra ob 20. uri, je igralna skupina gledališča nastudirala Nušičeve — »Žalujoče ostale«, ki bodo — kot kaže — s svojo večno živo aktualnostjo, gledališkemu občinstvu ugajali.

Tokratna premiera pa utegne biti še posebno mikavna. Ob tej priložnosti bo igralna družina proslavila dva jubileja dolgoletnih prizadevanj na področju amaterske igralske dejavnosti — 25-letnico igralko Boženo Igljčeva in 40-letnico igralka — režiserja Ada Klavore.

Ondan sem oba jubilarja obiskal v »obrekovalnici« Prešernovega gledališča in izbral kratak odmor med vajo za še krajši razgovor.

»V Žalujočih ostalih oblikujem svojo petdeseto vlogo,« je odgovorila tovarišica Igljčeva na prvo vprašanje. »V kratkem bom zabeležila tudi svoj petstoti nastop.«

»Kdaj ste prvikrat stopili na oder?«

»To je bilo v nekdanji narodni igralnici v sezoni 1934/35. Igrala sem Angeliko v drami »Clovek, ki sem ga ubil«. V mojem igralskem debutu je bil moj partner na odru tovariš Klavora, tokrat pa je naključje hotelo, da bova skupaj proslavila svoja jubileja.«

»V kateri vlogi ste najraje nastopali?«

»V vlogi vzgojiteljice in zagovornice mladih ljudi Eve de
**PROSVETNI DELAVCI
V PRIMORJU**
Preteklo soboto so prosvetni delavci kranjskega okraja obiskali naše Primorje. Izletniki so se najprej zanimali za moderno tovorno vozilo Tomos, nato občudovali naše morje in si ogledali znamenitosti starega in novega Kopa, še posebej nastajajoče sodobno pristanišče. Popoldne so se povzpeli na skalni grad Sočerb, ki nudi krasen razgled po slovenski Istri, na Trst in morje. Nazadnje so šli občudovat še Skocjanske jame. To je bil zadnji skupni izlet članov prosvetnega sindikata, ki se bo v prihodnje reformiral v 12 manjših sindikalnih skupin.
Be

Bruin v drami »Mladost pred sodiščem.«

Potem sem se zapletel v razgovor s tovarišem Klavorom.

»V koliko vlogah sem nastopil, se ne spominjam. Vem pa, da se tega v štiridesetih letih nabere precej. Prvikrat sem stopil na odrske deske 1919. leta kot petnajstletni dijak v Bovcu. Igral sem sodnika v »Desetem bratu«. Med kranjske igralce — amaterje sem se uvrstil 1926. leta, in sicer v Cankarjevi drami »Hlapci«. Z delom sem nadeljeval tudi takoj po osvoboditvi...«

Vse ostalo je tovariš Klavora skromno zamožal. — Ne bo odveč omeniti, da je bil Klavora prvi, ki je po 1945. letu dal pobudo za ustanovitev amaterskega gledališča v Kranju. Vsekakor je preskromen, da bi govoril o svojem požrtvovalnem delu štiridesetih let.

Zadnje vprašanje je veljalo obema jubilarntoma. — Doklej se bosta še ukvarjala z dramsko umetnostjo?

Odgovor obeh se je glasil nekako takole: »Kar nas je ljudi glumaškega rodu, se le stežka odrečemo odru. Z gledališkim delom se bova ukvarjala vse do tlej, dokler bo najino delo koristilo skupnosti.«

ŽIVLJENJE V KLUBIH mora imeti privlačno vsebino

Ceprav pišemo sredino oktobra, to je čas, ko bi morala biti naša prosvetna društva sredi najbolj zagnanega dela, lahko kvečjemu ugotovimo, da se mnoga društva le zlagoma otrešajo vpliva poletnega premora. Da je temu tako, pričajo tudi priprave na društvene občne zbornice, katere naj bi društva, po programu okrajnega Sveta Svobode, opravila do konca oktobra. Vse pa kaže, da se bodo občni zbori — vsaj v mnogih primerih — tudi letos zavlekli pozno v zimsko meseco. To pa pomeni malone isto kot skrajšati sezono kulturno-prosvetnega dela za nekaj mesecev.

Pred kratkim smo zabeležili primer, da so člani nekega prosvetnega društva kratko in malo črtali občni zbor iz svojega sporeda. Društvo je namreč v pretekli sezoni uprizorilo samo eno dramsko delo, sicer je pa počivalo. Vse vprek se izgovarjalo in opravičujevalo, češ da zavoljo ene same premiere ne kaže sklicevati občnega zbora. Tako in tako ne bi ugotovili drugega kot to, da niso delali in da so zamudili dragoceno sezono. Seveda je takšno poimovanje občnih in

zborov docela napačno. Občni zbor naj ne služi preteklosti, temveč prihodnosti. Nedvomno bi bil v tem primeru dobro pripravljen občni zbor še posebno potreben. Ugotoviti bi moral vzroke, ki so zavrlili društveno delo, hkrati pa poiskati nove možnosti, da bi društveno delo iztrgali iz odvečenosti.

Značilen utegne biti naslednji primer. Nekatera prosvetna društva so občne zbornice preprosto preložila na kasnejši čas. Opravičujejo se, da bodo to obveznost opravili pozneje, ker bi priprave na občne zbornice zavirale redno društveno delo. — Mar v takšnih primerih, ko gre sicer za požrtvovalno, vendar nenačrtno delo, ne grozi nevarnost, da se bodo napake iz preteklega sezone ponovile tudi letos. Vse torej kaže, da občni zbori le niso »cokla«, ki zavira kulturno-prosvetno delo, temveč so uvod, od katerega je v mnogem odvisna vsebinska zlahnost kulturno-prosvetnega dela v novi sezoni.

Nasprotno od takšnih primerov pa ne kaže prezreti nekaterih prosvetnih društev, ki skušajo za vsako ceno ujeti korak s časom in smotri kulturno-prosvetne de-

javnosti. Posebno mnogo si obetajo od »novih oblik« dela, kar pa jih pogosto spravlja v nemajhno zadrego. Ne znajo si namreč posebno dobro predstavljati, kakšne naj bodo nove oblike in metode dela. Dobromerno hotenje — za vsako ceno najti primerno obliko dela — se pogosto konča v jalovem iskanju. To iskanje je postalo zlasti mrlžljivo v zadnjem času, ko smo začeli ustanovljati po občinah Delavske oziroma Ljudske umivnice, ki naj poslej skrbje za izobraževanje. Z nastankom teh izobraževalnih teles pa se je svobodašev ponekod polastil občutek manjvrednosti — občutek, da Svobode in prosvetna društva, ki so se še lani ukvarjala z izobraževanjem, izgubljajo na vlogi in pomenu. Takšno pojmovanje pa je docela zmotno. Vsekakor se bodo morale Svobode intenzivno usmeriti na doslej zanemarjeno področje splošne kulturne vzgoje, posredovanja kulturnih dobrin širokim množicam in oblikovanja zdravega razvedrila in kulturne zabave.

Kar zadeva iskanje novih oblik in metod dela, velja opozoriti, da je dobra sleherni nova oblika, ki plemeniti in vrednoti človeka in ki širi njegovo duhovno obzorje. Doletneje povedano: nova oblika, brez nove žlahtne vsebine, nima cene, ki bi ji dala pravico do uveljavljanja v naših prosvetnih društvih. Le-ta naj poskrbijo, da bodo člani in občinstvo pravilno dojemali idejno plat posameznih dramskih del, filmov, literarnih del, radijskih slušnih iger itd. To velja tudi za vokalno oziroma glasbene sekcije, ki naj bi s skrbno pretehtanim repertoarjem brusile glasbeni okus članov in občinstva.

V zadnjem letu se je vrnila v programe naših društev tudi doslej neznana beseda: klub. Zadrževali smo se na njej, ker mnogi ne vedo, kakšne so naloge klubov in kakšno vlogo naj odigrajo v naši kulturni politiki.

Pojmovanja o klubih so med našimi prosvetnimi delavci dokaj različna, včasih tudi zmotna. Nekateri pojmujejo klube kot izbrano in organizirano skupino ljudi, ki z izkaznicami in članarino uveljavljajo pravico do obiskovanja klubskih prostorov. Pristaši te zamisli se namreč boje, da bi množični pristop v klubске prostore kalil duhovno razpoloženje in z njim kulturno vzdušje. Seveda naj takoj pripomnimo, da bi taka oblika kluba že takoj na začetku izgubila sleherni smoter.

Klub naj bo dostopen slehernemu državljanu in ne samo izbrancem. Idealna oblika kluba, od katerega si obetamo največ koristi, je — sproščena pa vendar s sporedom uravnana forma kulturnega razvedrila, ki bo storila klubске prostore mikavne za slehernega državljanja. Tu bi se shajali ljudje v prostem času, se razgovarjali, igrali šah, prebirali časopise in revije, morda poslušali glasbo ali gledali televizijske prenose. V vse to pa bi kazalo vpletati nevsiljivo organizirane razgovore o različnih zanimivih temah. Predvsem pa naj bi bili klubi prijetno pribežališče mladini in odraslim.

Kaže, da osnavljanje klubov po naših prosvetnih društvih ne bo povzročalo posebnih težav,

Med vajo za »Žalujoči ostali«. Režiser Ado Klavora daje igralcem navodila za igro. Levo spredaj — Božena Igljčeva

O blejskih poletnih prireditvah

Letos spet korak naprej

Namesto razkošnega hrupa in pisanega vrveža sta v gorenjskih krajih spet zavladala umirjena vsakdanost in dolgačasno. Oster jesenski hlad in sivi megleni dnevi so pregnali iz turističnih krajev zadnje goste. — Ko govorimo o turizmu na Gorenjskem, se nehote spominjamo na prvem mestu na Bled in Bohinj. Sezonske trgovine se zapirajo, hoteli praznijo, nad jezero pa se navadno v začetku hladnejšega obdobja razprostre sivkasta megla. To pa pomeni konec bogate turistične sezone.

Vzporedno s tem je bil ob zaključku septembra tudi že skoraj povsem izrpan letošnji sezonski koledar vsakovrstnih prireditev. Pričelo se je že s 1. majem in celih pet mesecev zabavale sezonsko občinstvo različnih narodnosti. — V letošnji sezoni se je zvrstilo v Kazini precej takšnih prireditev, na katerih so nastopili mimo domačih umetnikov in artistov tudi tuji inozemski mojstri — posamezniki in celo skupine. Nekatero predstavitev kakor BIES s italijanskim pevcem Luigiem Riccom pa so v celoti izvajali tuji umetniki in ansambli.

Gledalci na Bledu so imeli priložnost videti tudi vrsto dobrih prireditev, ki sploh niso bile predvidene v sporedu Blejskih turističnih informacij. — Med tujimi glasbenimi ansambli je celih dvajset dni v septembru mesecu navduševal občinstvo paraguajski kvartet LOS PARAGUAIOS. Pestrost in raznolikost prireditev: kul-

turno umetniških, zabavnih, športnih, sta bili v repertoarju dobro poudarjeni. — Zabavnih in družabnih prireditev je bilo sicer precej več kot resno umetniških. Vendar pa je takšno razmerje povsem ustrezalo okusu in zahtevam občinstva. Izvajalci resnega umetniškega, predvsem glasbenega sporeda, vokalnega in instrumentalnega, so bili letos: Slovenski orkester, solisti pevci ljubljanske Opere, ansambel LADO iz Zagreba in drugi umetniki iz Hrvaške, pevci in humoristi, Prešernov pevski zbor iz Kranja, sodelavci ljubljanskega Radia in televizije itd. Večere slovenskih in jugoslovanskih narodnih plesov in pesmi sta najpogosteje prirejala blejska folklorna skupina in pevski zbor ter ansambel Svobode z Jesenic.

Zelo zanimiva je bila letos zabavna revija z umetniškimi in artističnimi sporedom — Bled, o ti moj Bled! Pod tem geslom se je pravzaprav odvijalo največ zabavnih prireditev. Program je bil zares internacionalen, saj so v njem nastopili gorenjski fantje, humoristi in pevci ljubljanskega radia, sodelavci RTV iz Zagreba, nemška violinistka, avstrijski artistki, argentinski pevci in artistki, madžarski artist in domači pevci. Zelo zanimiva in privlačna za gledalce je bila tudi prireditev Večer na Bledu v izvedbi RTV Ljubljana, Mednarodni plesni turnir. Izvolitev miss Bled, Pokaži, kaj znaš! in še vrsta drugih zabavno glasbenih revij!

Tajnik Turističnega društva Bled Bogdan Šanca, ki je sodeloval pri sestavi sporeda, pri organizaciji in izvedbi prireditev, nam je odgovoril na nekaj vprašanj v zvezi z letošnjim kulturno-umetniškim in zabavnim življenjem.

Kakšne so posebnosti in novosti v koledarju prireditev?

»Glede na lansko izkušnje smo pripravili letos več zabavnih revij in popularnih družabnih prireditev. Gost si v času oddiba le želi več zabave in razvedrila. Za to dvoje smo letos kar dobro poskrbeli. Za blejske goste smo letos priredili dva piknika, in sicer v Ribnem in Krmi. Sabovski turnir kandidatov na Bledu je bil izreden dogodek za blejske goste in številne domačine. — Letos smo prvikrat uspeli urediti čitalnico za dal tuje jezike.«

goste, ki so se lahko sproti seznanjali z različnimi novicami iz časopisov in revij v vseh pomembnejših evropskih jezikih.«

Kateri instrumentalni ansambli in pevci so najpogosteje nastopali na Bledu?

»V juliju in septembru ansambel Mojmir Sepeta, Akademski plesni orkester se je letos zadrževal na Bledu avgusta, paraguajski kvartet v septembru, trio Kalman Vlakovič je pet mesecev gostoval v Toplicah, v Parku baru je zabaval goste kvartet Jovica Rac in na dvorišču restavracije Blegoš kvartet Franca Podjeda. Pogosto-kvat so pele v Kazini znane slovenske pevke Marjana Deržaj, Majda Sepe, Beti Jurkovič in Jelka Cvetežar, pa tudi Jini Stanič, Marko Novosel in Jasna Benedek. V Zdraviliškem parku pa sta redno izvajala koncerte promenadne glasbe godba na pihala ljubljanske garnizije in Ljudske milice iz Ljubljane. — Težave pa smo imeli sicer v Ribnem in Krmi. Sabovski turnir kandidatov na Bledu je bil izreden dogodek za blejske goste in številne domačine. — Letos smo prvikrat uspeli urediti čitalnico za dal tuje jezike.«

Mehiški trio »Los Caribies«, ki je letos gostoval tudi na Bledu vzgoji mladine.

KOROŠKI SLOVENCJI OBISKALI BOHINJ

Pred dnevi so Bohinjci sprejeli v goste združeni pevski zbor iz Podjune in Zelenke Kaple, ki nosi ime znane koroške partizana in narodnega heroja Franceta Pasterka-Lenarta. Gostje so astopili v Bohinjski Bistrici in v Bohinjski Češnjici pred množico hvaležnih in navdušenih poslušalcev.

Nič posebnega ni, če tu in tam gostuje neki pevski zbor. Dvorana je običajno polna, poslušalci so zadovoljni in se polni različnih vtisov o nastopu vračajo na svoje domove. Popolnoma drugačno razpoloženje pa je med Bohinjci posredovalo gostovanje slovenskih Korošcev. — Nastop so vsi pričakovali z velikim zanimanjem. Sprejem koroških gostov in skrb za prijetno počutje v dneh bivanja med Bohinjci, kaže na iskren in tovariški odnos do pripadnikov našega naroda, ki jim je usoda namenila nenako borbo proti potujčevanju. Predstavili so se z lepo koroško narodno pesmijo. Iz njihovih besed, vedenja ter pesmi vejeta odločnost in trdnost volja, ki ne kloneta.

Brhka dekleta in postavnj fantje, ki so se poleg trdega dela, ki ga opravljajo doma, lotili težavne a lepe naloge, prepevati v zboru, so med Bohinjci pustili nepozabne vtise. Člani zbora, katerih povprečna starost je komaj štiriindvajset let, so posredovali poslušalcem mladost in svežino. Iz pesmi je dihala ljubezen do domače zemlje, do svojega jezika in kulture. Peveci in pevke so pod vodstvom štiriindvajsetletnega pevovodje Milana Prušnika prinesli s seboj košček koroške zemlje, koroških običajev, veselja in razpoloženja. Spored dajsetih pesmi je minil prehitro in mnogo prehitro se je spustil zastor na oder.

Sopki gorenjskih nageljnov in rožmarina ter iskreni nagovori domačinov ne odtehtajo tistega, kar so čutili ljudje, ki so prišli poslušat koroške goste. Ostal je lep spomin — gostom in poslušalcem.

Besede, ki jih je izrekel v svojem pozdravu tajnik Slovenske prosvetne zveze v Celovcu tov. Blaž Zinger, pesem, ki so jo zapeli koroški bratje in vtis, ki so ga pustili je nepozaben. Zelimo si skorajšnjega snidenja.
-on

vsaj kar zadeva materialno plat. Res pa je, da bo večina naših društev prisiljena začeti v dokaj skromnih začetkih. Vsekakor pa ne bo zadrega s prostori, ki pogosto predstavljajo glavno oviro, da ta ali ona oblika prosvetne dejavnosti ne more zaživeti. Na začetku bo zadoščal en sam klubski prostor, pozneje pa bo razvoj klubskega življenja narekoval nekatere spremembe in dopolnitve — morda več prostorov, kjer se bodo nemoteno druga od druge razvijale posamezne dejavnosti (šah, čitalnica, likovni krožek, dramatika, filmska umetnost itd.).

Nedvomno pa je zamisel o ustanavljanju klubov dovolj privlačna, da bo sčasoma prodrla v vsako večje naselje, tudi v taka, kjer ni prosvetnih društev. Potrebujemo le ljudi, ki bodo to mnogoobetajočo pobudo uresničili.
S.S.

Ljudska knjižnica v Škofji Loki na novi poti

Po dolgotrajnem prizadevanju si je Ljudska knjižnica v Šk. Loki pridobila tudi prostor za Pionirsko knjižnico. Z ureditvijo le-te — odprli jo bodo v ponedeljek, 19. oktobra — sta bila rešena dva velika problema poslovanja Ljudske knjižnice v Škofji Loki. Ločeno poslovanje za mladino in odrasle je omogočilo uvedbo svobodnega pristopa do knjig. Odpravljena pa bo tudi gneča, ki jo ustvarjajo mladi bralci s svojimi posebnimi željami. V Pionirski knjižnici so knjige urejene po zbirkah, posebne police pa so namenjene knjigam za domače branje, urejene so po predpisanih seznamih za posamezne razrede, da bo izbira kar najlažja. S tako ureditvijo se knjižnica tesno povezuje s šolo in ji tako pomaga pri estetski vzgoji mladine.

Oddelek za odrasle je trenutno urejen še po starem kronološkem sistemu, pač pa so označene posamezne zbirke. Bralcem so na razpolago tudi posebni seznami boljših literarnih del.

V perspektivi razvoja Ljudske knjižnice v Škofji Loki je tudi ureditev močnega centra na Trati, ki bi zajel vse dele občine od Zabnice do Rateč, in centra v Poljanah za spodnji del Poljanske doline. Pripravljamo pa tudi potujočo knjižnico, ki bo služila prebivalcem spodnje Selške doline.

Tako se s pomočjo Občinskega ljudskega odbora Škofja Loka obetajo boljši časi tudi škofješkemu knjižničarstvu, za uvod pa naj bo otvoritev Pionirske knjižnice — darilo loške občine pionirjem in clicibanom ob Teda otroka.
J.K.

Želja: za gospodinjskim centrom - servisna šivalnica

Skoraj 6-letna dejavnost Društva za napredek gospodinjstva v Trzinu je dosegla že lepe uspehe. V čem se najbolj odraža delo društva, smo se pogovorili s predsednico društva Jelico Bocak.

»Vsekakor je doslej naš največji uspeh ustanovitev gospodinjskega centra,« nam je pripovedovala tovarišica Jelica. »Prav v teh dneh bo minilo eno leto, odkar je bil ustanovljen kot samostojna ustanova. Gospodinjski center ima sodobno opremljeno kuhinjo, v kateri je bilo doslej že sedem kuharskih tečajev za dekleta in žene. Razen tega uporabljajo kuhinjo dvakrat tedensko tudi trziške šole za pouk iz gospodinjstva. Tečaj, ki jih prireja gospodinjski center, so dokaj dobro obiskani in sploh vzbujajo med ženskami veliko zanimanje.

Ni manj pomemben je uspeh, ki so ga dosegli v zadnjih dveh letih in pol šivilski tečaj. Le-te je doslej obiskovalo okoli 400 deklet in žena, ki so se v tečajih priučile krojenja.

Bilanca dosedanjega dela je vsekakor uspešna. »Kakšne pa so želje za prihodnost,« je bilo naše naslednje vprašanje?

»Želja je precej, vendar je naša prva želja, da bi žene v

Trzinu dobile servisno šivalnico. Precej časa je že minilo, odkar se je Društvo za napredek gospodinjstva lotilo tega vprašanja. Težave pred ustanovitvijo pa imamo predvsem s tem, ker še ne vemo, kako si bomo zagotovili potrebna sredstva za vzdrževanje servisne šivalnice.

Pralnico, ki smo si jo dolgo želele, smo trziške gospodinje že dobile. Pred kratkim je bila odprta v BPT. Ker pa je njena zmogljivost precej večja kot

so potrebe v podjetju, se je lahko poslužujemo tudi žene. Kljub temu pa pralnica še ne obratuje s polno zmogljivostjo, in to predvsem zaradi tega, ker nekatere gospodinje negodujejo, ker jim pralni stroj odtrga kakšen gum s perila. Vsekakor pa bodo gospodinje sčasoma dojele, da je lažje, ceneje in hitreje prišiti gumb, ki ga je s srajce odtrgal stroj, kot pa, da bi morale same oprati srajco.

B. F.

234 jeseniških žena in deklet v tečajih

Gospodinjski izobraževalni center na Jesenicah je bil ustanovljen lani marca. Dva meseca pozneje je že začel s prvimi tečaji za vkuhanje sadja, ki jih je obiskalo 234 žena in deklet. Predelale so skupaj 2098 litrov sadja in jagodičevja. Z gospodinjskimi tečaji pa so začeli na jesen. Kljub majhnim prostorom je obiskovalo tečaj 98 tečajnic. Imele so osem tečajev, kjer so se naučile kuhanja in pripravljanja zdrave in okusne hrane od enolončnic do celotnih kosil. Seznanile so se tudi s pravilnim pripravljanjem hrane, z izračunavanjem kalo-

rične vrednosti, obračunavanjem jedilnikov itd.

Letošnjo pomladansko sezono pa so imele tečaje za pravilno uporabo sokovnika, električnega mešalca in nekaterih drugih gospodinjskih strojev. Razen tega je Gospodinjski center na Jesenicah organiziral skupaj z Zavodom za napredek gospodinjstva v Kranju pregled obratnih menz na Jesenicah in sestavil poročilo o stanju. Priredil je tudi nekaj posvetovanj o problemih družbene prehrane in tako dalje.

-k

ZA V ŠOLO PRIMERNA OBLAČILA

Ze res, da otroci strgajo in umežejo veliko obleke tudi doma, med šolskim letom pa jo uničijo pretežno v šoli. Njihovo obleko lahko zaščitimo s haljo, ki jo po našem kroju lahko sešijete same iz klota ali kakšnega drugega blaga, n. pr. vzorčastega, da bo bolj živahna. Mere na naši skici so napravljene za 16-letno deklico, tako da jih lahko same pomanjšate ali povečate, če je potrebno. To boste pač naredile na kroju, ki si ga boste izrezale iz papirja. Halja v pasu ni rezana, pač pa potegnemo v pas elastiko, prav tako lahko tudi v rokavi. V tem primeru nam ni treba delati manšet. Ker se skoraj vsako blago pri prvem pranju uskoči, moramo s tem računati in blago oprati in dobro prelkatati, preden ga skrojimo. Na kroju pa tudi ne sme pozabiti dodati od 1 do 2 cm na vseh straneh za šive.

Če se vam zde halje preveč stereotipne, sešijte deklic krito z životcem, pod katerim bo lahko nosila bluze, ki se dajo hitro oprati. K nagubanemu športnemu krilu pa za deklico lahko sešijemo tudi visoko bluzico iz enobarvnega pralnega blaga.

Kaj pa dečki? Te težko pripraviti do tega, da bi si vsaj natakali narokavčnike, ki varujejo rokave. Gotovo pa boste si našli ustreg, če mu napravite suknič iz platna, ki ga dobite v vseh barvah v trgovinah. Platno ni drago, lepo se pere in kar je poglavito, veliko bolj je trpežno kakor pa volneno blago.

Abeceda

Bela ovčka, mala Belka, tam skaklja po travi, a po stezi teče Jelka, njen prijatelj pravi.

Jelka poje, ovčka skače, da se vse iskri, Jelka pravi: »Ovčka šteje ena, dva in tri!«

Belka pravi: »Ne številkel Abecedo znam! Kar povprašaj me, kar hočeš, pa odgovor dam.«

Jelka misli: »Naj pokaže ovčka, če kaj zna. Torej, Belka, ne oklevaj, kar začni pri A!«

Belka pa — ne bodi lena, brž postavi se, le pogleda malo Jelko in reče ji: »Be-e-e!«

N. Drenovac

Jesenske skrbi gospodinje

Od vseh letnih časov je jesen največja skrb gospodinje. Začne se novo šolsko leto, poleg šolskih potrebščin je treba otrokom obleko in obutev, a tudi odraslim je potrebno dopolniti garderobo.

Vsaka gospodinja si v okviru možnosti napravi seznam potrebnih nakupov in pozneje lahko vedno izloči, kar ni neobhodno potrebno, ker ima točen pregled potreb. Do srede oktobra je potrebno napolniti drvarnico z novo zalogo. Pregledati je treba vse peči, če tega še nismo storili spomladi in poklicati v hišo pečarja, ki bo preprečil, da ne bo pozimi iz peči neprijetnega uhanja plinov.

V tem času, ko je na trgu vsega v izobilju, si gospodinja pripravi zalogo sadja, sočivja v obliki marmelade, kompotov, sadnih sokov itd.

Sedaj je tudi čas, da vsaka gospodinja pregleda zimsko obutev in obleko, ki je bila spravljena čez poletje. Vse čevlje, potrebne popravila naj odnese k čevljarju pred jesenskimi dežjem.

Obleko dobro prezračijo, da odstrani neprijetni vonj nafталina, jo ponovno osnaži in spravi v omaro.

Ko je urejena vsa obleka, izrabi še jesenske sončne dni in postopoma iznese na zrak oboje, blazine, preproge itd. — Sonce uniči razne škodljive bakterije, ki se vgnezdijo v tkaninah in pohištvo.

Če bo gospodinja opravila vsa ta dela v jeseni, se bo družina počutila doma prijetneje, prav tako pa tudi sama, saj ji bo prihranjene mnogo slabe volje.

Na šolskem izletu? Ne, tokrat na ekskurziji. Potem, ko so bili pionirji v Vratih, so se ustavili v Begunjah (na sliki)

Delo in rast pionirske organizacije

Pionirska organizacija močna opora reformirani šoli

Slabi materialni pogoji - Skrb za kadre

V našem okraju pionirska organizacija od prvega začetka dalje, ne glede na to, ali deluje na šoli ali na terenu, stalno raste in pogloblja svoje delo. Za pionirske odrede, ki so formirani po šolah, skrbe pionirski starešinski sveti.

Pionirski starešinski sveti so bili v preteklosti prepuščeni iniciativi posameznikov v teh svetih. Zato je nastala potreba po formiranju občinskih pionirskih komisij, ki povezujejo delo vseh pionirskih odredov in njihovih starešinskih svetov v občini. Te pionirske komisije so skoraj v vseh občinah začele z delom in bodo prav gotovo uspešno opravile svojo nalogo, saj so vsi predsedniki teh komisij obiskovali seminar, ki ga je republiška zveza prijateljev mladine v preteklem letu organizirala kot pomoč pri delu s pionirskimi organizacijami.

Pionirski starešinski sveti so sestavljeni iz vrst prosvetnih delavcev in drugih državljanov. Njihova naloga je skrbeti za izboljšanje materialnega stanja pionirskih odredov. Za te skrbi 39 starešinskih svetov z 297 člani. Vsak pionirski odred razvija svojo dejavnost v dveh smereh: odred kot celota, ki prihaja do izraza predvsem pri skupnih praznovanjih, kot so Novoletna jelka, Dan mladosti, Pozdrav pomladi, sprejemi v pionirski organizacijo, skupni izleti itd., in interesna zaposlitev pionirske organizacije, ki se odvija v kroških. Teh je 415 s 7865 pionirji.

Ti kroški se z ozirom na sorodnost njihove dejavnosti povezujejo v družine, tako da imamo formirane družine mladih zadržnikov, mladih športnikov in mladih tehnikov. Najbolj so zastopani pevski, dramski, šahovski, lutkovni, recitacijski, literarni, prometni, tehnični in kmetijski kroški. Razen tega, da se pionirji izživljajo pri delu kroška, se zelo aktivno vključujejo tudi v pod-

mladek raznih društev, organizacij in klubov. Tako je na Gorenjskem vključeno v organizacijo tabornikov, Partizansko mladek, Ljudske tehnične strelece, Svobode in Rdečega križa skupno 8572 pionirjev. Te številke dovolj zgovorno pričajo, kako aktivno je pionirske izživljanje v najrazličnejših panogah.

Pionirska organizacija predstavlja močno oporo reformirani šoli, ker je že v praksi preizkusila uspešno razvijanje svobodne dejavnosti, kar je z novim zakonom o osnovni šoli tudi uzakonjeno. Prav ta zakon postavlja pred šole kot obvezno nalogo skrbeti tudi za razvijanje svobodnih dejavnosti, kar je bilo doslej prepuščeno predvsem družbenim organizacijam in je šola pomagala pri razvijanju pionirskih organizacij predvsem po zaslugi iniciativnosti posameznih prosvetnih delavcev, ki so v pionirski organizaciji videli možnost za izpolnjevanje učno-vzgojnega procesa šole.

Poleg delovne vzgoje je v pionirski organizaciji težišče v samoupravi pionirjev. Zelo najnižji stopnji se pionirji in pionirskih odredih navajajo na samoupravljanje, razvijajo tudi odgovornosti posameznikov do kolektiva, čut discipline in reda.

Ljudska mladina Slovenije je v zaključnih razredih osemletke oblikovala mladinske aktivne. Ti so se že v enoletnem obdobju izkazali kot primerne oblike vključevanja pionirjev v starostni dobi od 14 do 15 let. Starešinski sveti in organi Ljudske mladine morajo skrbeti za vsebinsko bogatejše življenje teh mladinskih aktivov. Iz njihovih vrst je treba iskati kader za pionirske odrede in kroške, z njimi pa je treba obravnavati tudi vprašanja iz našega družbenega življenja, iz zgodovine mladinske organizacije ter jih tako pripravljati za njihovo delo. Na vseh osemletkah so v letošnjem letu že izvolili mladinske aktivne. Sprejemi vanje so bili v oktobru v okviru 40-letnice SKOJ.

Materialni pogoji za delo pionirskih organizacij so slabi. Od 60 odredov ima samo 13 odredov delavnice, 17 odredov lutkovni oder, 47 pa knjižnico, medtem ko je pionirska knjižnica, ki deluje izven meja izposojanja knjig, le na Jesenicah. Tu se zelo uspešno razvija tudi likovna dejavnost v kroških. Brez ustreznih materialnih pogojev tudi z najboljšo voljo ni mogoče ustvariti sodobne šole.

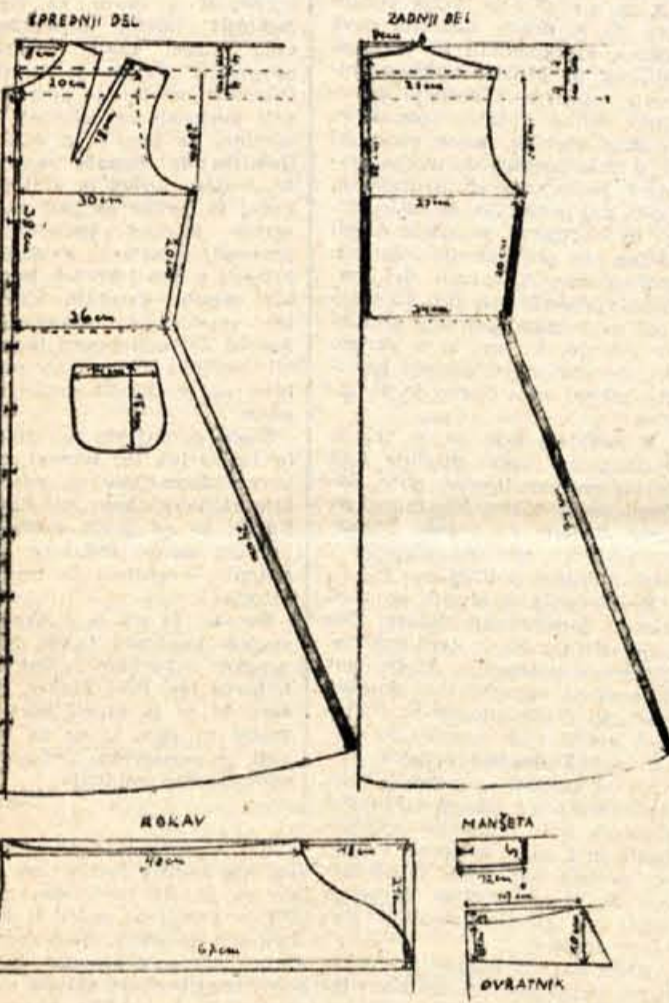
Ob nalogah, ki jih zakon o osnovni šoli pri razvijanju svobodne aktivnosti postavlja kot obvezno nalogo šole, se vsiljuje vprašanje: kako s primernimi kadri zagotoviti to dejavnost. Napačno je stališče, naj s pionirskimi odredi delajo prosvetni delavci, prav tako pa je tudi napačno misliti, da naj za življenje pionirjev skrbe državljani izven šole. Izkušnje so pokazale, da je uspešno le tam, kjer so se pri skupnem delu našli prosvetni delavci in ostali državljani. V prihodnje bi kazalo nuditi več pomoči laičnim kadrom, predvsem v pogledu metodike in pedagoškega znanja, medtem ko bo še dalje treba izpopolnjevati znanje učiteljev na področju tehnične in estetske vzgoje. Prosvetna pedagoška služba in zveza prijateljev mladine bosta pripravili seminarja za dopolnilno izobrazbo ljudi, ki bodo delali in ki že delajo s pionirji.

B. Fajon

Med poukom na prostem

M. F.

100 let - in spet v novo šolo

Veselje otrok v Križah

Nedelja, 18. oktobra bo za vas Križe pomemben dogodek — ob 9. uri dopoldne bo otvoritev nove šole. Prvič po 100 letih bodo kriški otroci stopili v učilnico, kakršno so si njihovi predhodniki lahko le želeli.

PRVIČ JANUARJA 1960

Sredi XIX. stoletja je bil v vseh naših krajih uveljavljen zakon o obveznem šolanju. V vseh večjih naseljih so ustanavljali šole, prav tako tudi v Križah. Prva strani kronike o šoli v Križah so sicer izgubljene, zato pa je ostalo še sveže ustno izročilo. Šola je bila v Križah ustanovljena 1859. leta, medtem ko so imeli otroci prvo šolsko uro šele januarja 1960. Domačini vedo tudi povedati, da je bil prvi učitelj v njihovem kraju Ivan Mandeljc. Kot v večini krajev, je bila takrat tudi v Križah šola v preprosti kmečki hiši (le-te so bile v večini last cerkve), pouk pa je potekal tako, kot si ga je zamišljal župnik, ne pa učitelj. Razvoj šole, predvsem pa razvoj človekovega razuma, sta narekovala potrebo po boljši šoli. Za takšno šolo so bili seveda potrebni primernejši prostori. Otroci v Križah in tudi drugod so te dobili. Novo šolsko poslopje je v Križah zrastle leta 1900. Imelo je dva prostora za šolske klopi, ki so lahko sprejele do 100 otrok, kar pa je seveda za takratno število šoloobveznih otrok zadostovalo.

Šolsko poslopje v Križah je dobilo novo lice

la otrok so morali v Križah povečati število učilnic. In res, kriško šolsko poslopje je leta 1911 dobilo tri razrednice. Od takrat naprej pa je ostala šola vse do danes v

tesnih in temnih učilnicah. Domačini so se že pred vojno potegovali za nove šolske prostore, vendar brez uspeha. V letih borbe za osvoboditev je padlo 85 Križanov in borcev iz bližnje okolice, ki so svoje prvo znanje dobili v osnovni šoli Križe. Nova šola je plod njihovega boja in žrtev in tega se ciscibani, pionirji in mladinci v Križah zavedajo.

OBNOVLJENO STARO POSLOPJE IN NOV PRIZIDEK

Za vse večje število otrok (danes obiskuje šolo v Križah že 340 otrok) in reformirano šolo so postale 3 stare učilnice pretesne. Domačini so bili že v strahu, kam naj sploh hodijo njihovi otroci v šolo, kje se bodo kaj naučili? Številna vprašanja so narekovala, da je v Križah potrebna večja šola in končno — v nedeljo bodo odprta šolska vrata novega poslopja Velik dogodek bo to in veselje otrok je nepopisno.

Marsikdo bo morda rekel, kaj le pretiravamo, saj bo šola v Križah le obnovljena in dozidanih nekaj novih prostorov. Toda smelo lahko trdimo, da bo šola nova. Starega praktično ni ostalo nič. Nekdanje tri učilnice so prav takšne kot sta novi dve, razen tega pa bo imela šola odslej še delavnico za tehnični pouk, mlečno kuhinjo, v kateri bo tudi gospodinjski pouk, zbornico, dve garderobi, šrambo za učila in novo pohištvo za knjižnico ter ostale nove prostore. Razen tega je šola dobila nekaj novih učil: radio, magnetofon in drugo, ob 100-let-

KORAK ZA KORAKOM V SODOBNOST
Toda leta so spet narekovala nove potrebe. Zaradi večjega števil-

istih prostorih. Pred drugo svetovno vojno je šola v Križah obiskovalo že 254 otrok. Le-ti so se stiskali v treh

Intervju s tretjim na svetu

Letošnje svetovno prvenstvo v kegljanju, ki je bilo septembra v Bautzenu v Nemčiji, je bilo za ekipo Jugoslavije zelo uspešno, saj ji je uspelo ubraniti naslov svetovnega prvaka. K temu uspehu naše ekipe sta dosti pripomogla tudi Kranjčana Martelanc in Starc, člana KK Triglav. Vlado Martelanc pa je bil zelo uspešen tudi v tekmovalni posameznikovi, kjer je v elitni najboljših kegljačev na svetu osvojil tretje mesto.

Po vrnitvi s svetovnega prvenstva smo poiskali nosilca bronaste medalje, da mu zastavimo nekaj vprašanj in ga predstavimo našim bralcem.

»Kdaj ste pričeli kegljati?«
 »Razneje sem se s tem športom pričel ukvarjati pred osmimi leti, ko sem pričel nastopati za KK Kranj, prve sile s kegljanjem pa sem imel že, ko mi je bilo petnajst let.«
 »Kateri največji uspehi?«
 »Leta 1953 sem bil državni prvak v narodnem in medna-

rodnem slogu, največji uspeh pa sem dosegel na letošnjem svetovnem prvenstvu, kjer sem tudi postavil osebni rekord z 941 keglji.«

»Zakaj kegljate?«
 »Čutim potrebo, da se izživim na treningu, tekmovalja pa jemljem bolj kot obveznost do kluba in ne iz kakih posebnih ambicij.«

»Kateri nastop na stezi je bil za vas najbolj razburljiv?«
 »To je bilo pred leti, ko je ekipa Kranja, v kateri sva nastopala s Starcem, premagala v Ljubljani favorizirani Krim.«

»Za konec razgovora pa še vaši načrti za prihodnost?«

»Zelim le, da bi še naprej lahko v redu treniral, kar mi bo v največje zadovoljstvo.«

Tudi mi želimo, da bi se Vlado Martelancu izpolnila ta želja in da bi še naprej uspešno zastopal barve svojega kluba in jugoslovanske reprezentance.

Str.

Kocmur in Brinovec v Libanonu

Pred dnevi je 44-članska jugoslovanska državna reprezentanca odpotovala na mediteranske športne igre v Libanon. V reprezentanci so tudi štirje plavalci, in to Ključevič, Dorčić ter Kranjčana Vlado Brinovec in Janez Kocmur. Kocmur bo nastopil na 100 metrov prosto in v štafeti 4 x 200 m prosto, Vlado Brinovec pa na 400 m prosto in v štafeti 4 x 200 metrov prosto. — Razen jugoslovanskih tekmovalcev sodelujejo na mediteranskih igrah tudi Italijani, Francozi, Grki, Španci in vse države Bliznjega Vzhoda. Tekmovalci se bodo predvidoma vrnili domov 24. oktobra. Kranjski Triglav pa se pripravlja za gostovanje v Zapadni Nemčiji z svojo moško plavalno ekipo in waterpolo moštvo. Ženska plavalna ekipa Triglava zaradi slabe kvalitete ni dobila dovoljenja za gostovanje v inozemstvu. Tako se sedaj plavalci kranjskega Triglava pripravljajo še vedno v bazenu tovarne Inteka.

V ospredju športni objekti

V letu 1960 zimsko kopališče in športni park v Kranju ter košarilšče na Jesenicah

Na današnji seji Sveta za šport pri OLO Kranj, ki bo ob 16. uri v prostorih Okrajnega ljudskega odbora, bodo med drugim razpravljali o petletnem planu investicij gradnje športnih objektov za telesno vzgojo ter o planu investicij v letu 1960.

Okrajni petletni investicijski plan je treba vskladiti s petletnimi plani v občinah in v republikah. Od občin je svet dobil pet-

letne občinske investicijske plane, ki pa so zelo ozki in imajo v načrtu le nekatere društvene in klubske potrebe, na primer gradnja rokometnega igrišča ali jame za skok v daljino, kjer se udeležuje lahko le ozek krog tekmovalcev. Plan investicij pa mora vsebovati splošne družbene interese pri gradnji objektov za telesno kulturo. Zato bo svet na današnji seji sprejel svoje sta-

lišče do investicijske politike pri izgradnji telesnozgodnjih objektov v posameznih občinah. V petletnem planu so predvideni naslednji objekti: sankajska proga, zimskošportni center na Velem polju, skakalnice v Planici in športni center za vzgojo kadrov v Zaki pri Bledu. Tu bo zvezna prispevala 25%, republika 25% ter okraj in občine 50% denarnih sredstev.

V letu 1960 pa gre predvsem za začetek gradnje treh večjih športnih objektov na Gorenjskem, in sicer zimsko kopališče v Kranju, športnega parka v Kranju in letnega kopališča na Jesenicah. Razen teh bodo po občinah zgradili še vrsto drugih manjših športnih objektov kot na primer 60-metrsko skakalnico na Jesenicah, dograditev žičnice v Kranjski gori, kotalkišče na Jesenicah. Razen teh bodo po gori in razne adaptacije domov in telovadnic pri solah. Prihodnje leto predvidevajo, da bodo za gradnjo teh objektov porabili po načrtu 75 milijonov dinarjev, leta 1961 pa 130 milijonov. Vsa ta sredstva bodo prispevale občine in deloma okraj.

V zadnji točki današnje seje bo svet dopolnil sklope s seje OLO Kranj in jih predložil Okrajnemu ljudskemu odboru v potrditev.

Pionirska košarkarska šola

Košarkarski klub Triglav v Kranju je v želji, da razširi košarko med krajsko mladino, pričel pred štirinajstimi dnevi s pionirsko košarkarsko šolo, ki jo obiskuje več kot petdeset pionirk in pionirjev. Namen te šole je seznaniti pionirje z osnovami te lepe športne igre in jim omogočiti zdravo športno vzgojo pod strokovnim vodstvom.

Da bi posredovali našim bralcem vsaj delček vzdušja, ki vlada v tej šoli, smo obiskali skupino pionirk, ki jo vodi trener Slavko Brinovec. Naprosili smo ga naj pove in pokaže, kako potekajo treningi!

»Skupina pionirk, ki jih treniram, šteje okrog 20 deklet. Prijavilo se jih je več, toda nekatere zaradi hladnega vremena

ne obiskujejo treningov redno. Upam, da bo obisk po preselitvi v telovadnico reden in popoln.« je pripovedoval tovariš Brinovec. »Zberemo se vsak teden dvakrat in vadimo osnovne košarkarske vrline, kot so vodenje žoge, koraki in metanje na koš. Precej časa posvetimo tudi obvladavanju in podajanju žoge, saj je prvi pogoj za igranje košarke dobro lovljenje in pravilno ter točno podajanje žoge. Seveda tudi po malem igramo na koš, saj je prav to najmikavnejše!« je zaključil tov. Brinovec, zapiskal s piščalco in nadaljeval s treningom. Dekleta so pazljivo poslušala njegova nadaljnja navodila. Niso hotela izgubljati dragocenih minut, ko pa za trening odmerjen čas že tako prehitro mine. Pot, po kateri gre kranjska košarka, je pravilna. Uprava kluba se zaveda nalog. Pomanjkanje igralcev za prvenstvena tekmovalja jih prav nič ne moti. Njim je danes najvažnejše nuditi košarko čimvečjemu številu pionirjev in mladincev, kajti iz njihovih vrst bodo izšli čez leta košarkarji, ki bodo zamenjali sedanje. To je pot, po kateri bi se moral šport razvijati povsod. S tem klubi ne bi imeli težav, kadar sestavljajo moštva za tekmovalja in mnogokrat jadjukujejo, da jim primanjkuje tekmovalcev. Edina pravilna in najbolj gotova pot do uspehov je vzgajanje narasnjaja!

Priznani uspehi Aero kluba Jesenice

Dele Aero kluba Jesenice je bilo v letošnjem letu zelo aktivno. 34 jadrancev je sodelovalo v letošnji pod okriljem Alpskega letalskega centra v Lescah. Vsi starejši letalci so dosegli pogoje za letenje na visoko sposobnih jadralskih letalnih šol. Šola je imela 5 jadralskih tečajev, katere so člani Aero kluba Jesenice disciplinirano obiskovali in v katerih so dosegli te uspehe: 7 članov je opravilo B izpit, 4 C izpit, 4 izpit aero zaprege, 2 izpit srebrni »C«, 3 pogoja za Srebrni »C« in 8 za pripravnika »B«. Skupno je bilo letos napravljenih 925 poletov z 225 urami, kar je za društvo najlepše priznanje. Člani so sodelovali tudi na raznih letalskih prireditvah po Sloveniji, na meddruštvenem tekmovalju in na V. Gorenjskem letalskem zletu.

Motorni piloti so letos trenirali največ v maršrutnem letenju po Sloveniji in Hrvaški. Slabši so bili padalci, ki so se borili z mnogimi težavami in končno uspeli napraviti 45 skokov.

Najboljša pa je bila v letošnjem letu modelarska grupa, ki ima svoj krožek razen na Jesenicah tudi na Koroški Beli, na Blejski Do-

bravi in v Gozd Martuljku. Ti krožki so sodelovali na raznih modelarskih tekmovaljih in dosegli tudi v republikem merilu lepe uspehe. Uprava Aero kluba Jesenice in Letalski center sta podprla modelarske krožke s finančnimi

sredstvi za opremo delavnice. Prihodnje leto se bo predvsem izboljšala kvaliteta jadrancev, motornih pilotov in modelarjev in je zelo verjetno, da bo prevzel Alpski letalski center v Lescah vodilno vlogo v Sloveniji.

REPUBLIKSKA ROKOMETNA LIGA

Nedelja presenečenj

Za četrto kolo republiške rokometne lige, ki je bilo odigrano v nedeljo, 11. oktobra, moramo reči, da je bilo zares kolo presenečenj. Med temi je vsekaror največje hudi poraz večletnega slovenskega prvaka Odreda na vročih trboveljskih tleh proti Rudarju. Nič manj presenetljiv, za

Kranjčane pa močno razveseljiv, je poraz Branika v Mariboru po Mladosti iz Kranja, saj so do sedaj smatrali to mariborsko moštvo za nepremagljivo na domačih tleh.

Rezultati četrtega kola:
 Rudar : Odred 21 : 13, Koper : Svoboda 19 : 18, Slovan : Krim 19 : 15, Branik : Mladost 18 : 22, Ajdovščina : Kovinar 27 : 17.

Prvenstvena lestvica po tem kolu je naslednja:

Rudar	4	3	0	1	73	57	6
Odred	4	3	0	1	81	73	6
Slovan	4	3	0	1	70	64	6
Branik	4	2	1	1	73	68	5
Mladost	4	2	1	1	84	80	5
Ajdovščina	4	1	1	2	70	69	3
Koper	4	1	1	2	73	79	3
Krim	4	1	1	2	62	68	3
Kovinar	4	1	0	3	77	94	2
Svoboda	4	0	1	3	66	77	1

Rezultati 4. kola:
 Mladost II : Storžič 9:20, Sava : Tržič 19:24, Iskra : Duplje 27:10, Mladost III : Križe 17:14.

Lestvica po 4. kolu:

Storžič	4	4	0	0	64	16	8
Tržič	4	4	0	0	100	47	8
Iskra	4	2	1	1	75	49	5
Mladost II	4	2	0	2	41	50	4
Sava	4	1	1	2	53	56	3
Mladost III	4	1	0	3	30	40	2
Križe	4	0	1	3	44	90	1
Duplje	4	0	1	3	31	98	1

Ženska ekipa Storžiča z Golnika je prvenstveni tekmi premagala v nedeljo Svobodo II s 4:3 (3:3).

Izrazita premoč Planike

Ob izidih VI. kola nogometnega prvenstva Gorenjske velja pripomniti, da si je Planika vzlic neodločenemu rezultatu v srečanju s Tržičem praktično že zagotovila naslov jesenskega prvaka. Jesenice so razočarale z igro v Naklem, medtem ko sta si Svoboda in Mladost razdelili točki. Drugo moštvo Triglava je na gostovanju v Lescah pričeljuj premagalo Prešerna; posebno zanimivost omenjenega kola pa predstavlja nedvomno dvoštevilčen izid srečanja v Sk. Loki.

Izidi VI. kola:
 Tržič : Planika 1 : 1, Partizan (N) : Jesenice 3 : 4, Prešeren : Triglav II 0 : 6, Svoboda : Mladost 2 : 2, Partizan (SL) : Bohinj 18 : 2

Prihodnjo nedeljo se bodo v VII. kolu pomerili: Mladost : Jesenice, Triglav II : Partizan (SL), Svoboda : Tržič, Partizan (N) : Prešeren in Bohinj : Planika.

Lestvica:

Planika	5	4	1	0	19	4	9
(Sk. Loka)	6	3	1	2	32	14	7
Partizan	5	2	2	1	18	8	6
Mladost	6	3	0	3	19	16	6
Jesenice	6	3	0	3	17	26	6
Prešeren	5	2	1	2	18	16	5
Tržič	5	2	1	2	12	15	5
Svoboda	6	2	0	4	15	20	4
Partizan (Naklo)	2	1	0	1	9	6	2
Triglav II	4	0	0	4	4	38	0
Bohinj	4	0	0	4	4	38	0

MLADI AMERIŠKI SPRINTER

Ray Norton dosega izredne rezultate v »mirlnih« teklih, medtem ko je slabši v ostrih dvo bojih

PRVENSTVO GORENJSKE ATLETIKI

Sezona atletskih tekmovalj se bliža h koncu. Na sporedu so le še podvezna prvenstva in kroški. ČAP bo priredila svoje prvenstvo v nedeljo, 18. oktobra ob 9. uri na igrišču ŠD Triglav v Kranju. Poleg najboljših domačih atletov bodo nastopili tudi Jeseničani ter tekmovalci iz partizanskih društev z vse Gorenjske.

Istčasno bodo imeli smučarji podvezno prvenstvo v mnogoboju, na katerem bodo preizkusili svojo pripravljenost pred sezono.

Str. Mitja Krampelj — strelja na gol

ROMAN Mimi Malenšek Konič VIGENCI

»Morda jih boste,« je rekel Dominik. Zamišljeno je gledal proti trgu, ki je tonil v megli in zimskem mrazu. »imate zadrugo. Prav. Njihova družba se bo morebiti kmalu sesula. Če se to zgodi, jih boste spravili na tla. — Morebiti bodo drug za drugim propadli. Preden se bo to zgodilo, bodo poskusili vse, da se rešijo. Pravzaprav je žalostno misliti na to. Kakšni bogatinci so bili, ko sem jaz začel delati, kakšni bogatinci! In nazadnje, kaj bo ostalo? Nič...« Iz njegovih besed je dihala grenkoba, kakor bi mu bilo žal ljudi, s katerimi se je spopadal na življenjski in smrti in jih sovražil, kakor so oni sovražili njega.

»Drugi časi so nastali, oče,« je rekel Pavle.

»Drugi časi,« je prikimal Dominik. »Jaz jim nisem več kos. Zdaj ste mladi na vrsti. Nam, starim, je odzvonilo...«

Pavle je zaslutil tragiko očetovega življenja. Vse, kar je oče mogel storiti, je storil. Zadnje je bil boj z novimi časi, ki jih ni mogel premagati. Vse življenje je gorel in vihral kot topilna peč, ki jo kurijo noč in dan. Zdaj je izgorel do konca. Kar je ostalo, je usedlina, kupi nerabne žindre, ki jo zavržejo.

Dokler nista zavila na domače dvorišče, ni nobeden več spregovoril.

Od dneva, ko je Dominik izročil premoženje sinu, se je čutil še bolj praznega, notranje izžganega. Zdaj je večino dneva presedel v zgornji hiši in skozi okno gledal v krošnje vigencev. Nikoli ni mnogo govoril, zdaj je postal še

bolj molčeč. V zgornji hiši sta posedali tudi Ana in Vida. Dominik se ni menil za njune pomenke. To, o čemer sta govorili, se ga ni tika. Premlevali sta vedno iste majhne skrbi za hišo in kuhinjo. Okrog božiča je snaha jela postajati molčeča, pogreznjena nekam vase. Ana pa je prav spričo njene zamišljenosti nenavadno oživela. Potem je Dominik nekega dne videl, da je Ana prinesla zavoj tenkega pražnja in da sta ženski začeli iz njega kroititi otroške srajčke. Bilo je še mnogo prezgodaj pripravljati za otrokovo rojstvo, saj ga pred poletjem niso pričakovali, toda Ana ni mogla strpeti, morala je šivati in izbirati čipke, da bi čas čakanja hitreje minil. Zdaj se je Dominik čutil še bolj osamljenega, skoro že odrinjenega od vsega, kar se je godilo v hiši. Ana je bila tako zaverovana v sina in snaho, da se je komaj utegnila zmeniti zanj. Sredi zime nekoč je opazila, da je ves rumen v obraz in mu je rekla:

»Zdi se mi, da le nisi zdrav. Potegni se k radovljiškemu zdravniku«

»Nič mi ni,« se je otrese Dominik in ona ga je spet pustila v miru.

V resnici mu ni bilo nič, vsaj nič takega, kar bi mogel ozdraviti doktor s kapljicami in obliži. Le notranjost, ki ga je prej žgala, je postala čisto prazna. Dominik je pohajal okrog in včasih se mu je zdelo, da se ne more zgoditi nič, kar bi ga še pretreslo in zabolalo.

Po novem letu je trg oživel. Po vseh gostilnah so se vrstili plesi in predpustne veselice. Jeršinov Andrej se je oženil z gospodično Orešnikovo. Bilo je še nekaj porok med kovači in pa dan za dnem so prihajali vaški otroci, oblečeni v tri kralje, z veliko zvezdo, peli po hišah in bernjali. Vse to je šlo mimo Dominika, kakor bi ne bilo

kos življenja, ki ga je gledal leto za letom in ga bil vajen. Potem je prišel dan, ko se je spodnji vigenec ustavil.

Dominik je vedel, da Pavle ne bo delal za Družbo, vedel je tudi, da se je dogovoril s Hetorijem in Rotarjem, naj delavce potakneta v svoje vigence. Pri šestih ognjiščih zgornjega vigenca so delali zadrugi vajenci. Pavle je menil, da tudi spodnji vigenec ne bo dolgo stal prazen, saj so se šezmeraj oglašali mojstri, ki bi bili radi pristopili k zadrugi. Poprej so se obotavljali, uspeh jih je opogumil. Kljub temu, da je Dominik mislil, da ga ne more nobena reč več zabolati, ga je speklo, ko je videl delavce odhajati iz svojega starega vigenca.

Bil je mrzel zimski dan, meglen in pust. Voda je globoko upadla in strupeno zelena tekla po strugi, ko so vzdignili kolesa. Delavci so se zbrali, kakor bi se hoteli posloviti od vigenca. Dominik je stal v veži in gledal skozi zastekleno lino, srce mu je nemirno bilo, ko je čakal, kdaj bodo začeli odhajati. Nepremično je upiral oči v vrata starega vigenca. Odprla so se in delavci so odhajali drug za drugim. — Skoro vsi so nesli svoja kladiva in zvite usnjene predpasnike. Dominik je občutil telesno bolečino, ko jih je videl stopati po zmrzlem snegu, tako črne, zamazane bedne. Nikoli doslej ni videl njihove bede, zdaj je trpko pomislil:

Kakor živina, ki jo zenejo iz enega hleva v drugega...

Vsakega posebej je poznal. Videl je može, ki so prišli k njemu kot dečki in se izučili kovaštva, potem pa vsa leta delali pri istem ognjišču. Videl je petdesetletnike, ki so mladi prišli k njemu in so se postarali, ne da bi vedeli kdaj. In potem najmlajše, najbolj drzne fante, ki še niso odslužili vojaščine in so za šalo premetavali nakovala in se skušali v dviganju zabojev.

Normalna ljudska doba 120 let

Francoski zdravnik dr. Filip Baumgartner meni, da je normalna ljudska doba 120 let, ne glede na to, da je danes malo ljudi, ki bi doživeli to starost. Pojasnjuje to svoje gledišče novinarjem je dr. Baumgartner zaključil, da povprečno življenje vseh ljudi ustreza dolžini njihove dobe dozorevanja, pomnoženo s šest. Če človek doseže polno zrelost pri dvajsetih letih, se pravi, da pri normalnih pogojih lahko živi okrog 120 let. Dr. Baumgartner meni, da je človek tudi v visoki starosti lahko popolnoma zdrav, seveda če pazi na harmonični razvoj vsega organizma, ker je tudi staranje proces, ki se razvija postopoma in istočasno z vsemi organi. V življenju doživlja tak »normalen človek« naslednje faze:

Od dobe popolne zrelosti pa do približno 45. leta je človek pri polni moči. Prva faza staranja traja do 60. leta. Tedaj prične organizem polagoma popuščati. Do osemdesetega leta človek ne doživi večjih sprememb. Po 80. letu, ne glede na fizično slabost človeka, vsebuje njegov um vse sposobnosti do 90. leta. Po 90. letu pa se prične faza, v kateri človek samo vegetira in intelektualno živi v preteklosti.

Izdelovanje žebeljev na Gorenjskem

Ročno izdelovanje žebeljev na Gorenjskem je od poznega srednjega veka do konca 19. stoletja obsegalo 127 različnih vrst žebeljev, ki so jih izdelovali v Trzinu, Železnikih, Kropi in Kamni gorici. Kovači žebeljev so kovno železo dobivali v domačih topilnicah (plavžih). V tako imenovanih fužinah so ga vlekli v paličice, iz katerih so kovaške družine (mož, žena in otroci) v kovačnicah — vigenjih — kovali žebelje, predvsem za ladjedelnice na severnem Jadranu, pa tudi za potrebe domačega gradbeništva in za podkovanje konj prav do notranjosti BaBalkanskega polotoka.

Ročno izdelovanje žebeljev se je razvilo z iznajdbo vodnega pogona, propadlo pa je z današnjo strojno industrijo železa in z gradnjo železnih ladij. — Ekonomsko je izdelovanje žebeljev slonele na zalogi, pa tudi kovač je stanoval v lastnikovi stanovanjski hiši. Večina kovačev — izdelovalcev žebeljev, je delala za lastnika za plačo, ki je bila enaka vrednosti 1000 žebeljev (takoimenovani »tavžentari«), manjšina (takozvani

»pošterovci«) pa zase. Ker je bila kovačeva družina zaposlena v vigenju ves dan in je tam tudi kuhala, se v stanovanjih kovačev-izdelovalcev žebeljev, ni razvila kuhinja.

Največji kovaški praznik je bil takoimenovani »karanfilov sejem«. Kovaški običaji so bili drugačni kot običaji vaščanov v okolici. Podobno je bilo z nošo, za katero so bili do sredine 19. stoletja značilni nizki škornji v nedeljah, v delovnikih pa cokle iz bukovega lesa.

Skupaj s proizvajalci oglja so kovači žebeljev uporabljali specifične trodimenzionalne mere, skupaj s trgovino pa specifično pisanje števil za računovodstvo na lesenih tablicah.

Zgodovinsko gorenjsko kovaštvo do danes zastopa plavž v Železnikih in Kovaški muzej z razstavo žebeljev, ohranjenim originalnim vigenjem in s kovaško hišo v Kropi. T.

Radovljica nenehno spreminja svojo podobo, vendar s tolikšno naglico, kot zadnji mesec, še dolgo ne. Komaj so zgradili streho na veliki stanovanjski hiši nasproti telovadnega doma, so že pričeli z gradnjo kanalizacije. Zadnje dni pa je predvsem v središču mesta postalo živahno kot na travljšču. Tu že nekaj dni brni motor buldožerja, ki odstranjuje prst in pripravlja zemljišče, na katerem bosta stala novo poštno poslopje in nova avtobusna postaja. Na novo nasutem cestnišču pa se že prevaža valjar, in kmalu se bodo domačini in gostje po novem odcepu od glavne ceste lahko pripeljali v mesto.

Nenavadna skupina

Ljudje, ki obiskujejo predstave v pariškem cirkusu Medrano, si lahko ogledajo tudi nenavadno dresuro živali. — Tiger namreč izvaja svoje akrobacije v družbi psov. Na sliki vidite to nenavadno družbo, stoječo na preprogi, ki so jo sami zvlili skupaj.

James T. Farrell:

V vlaku proti Rimu

Vlak, ki odpelje proti Rimu ob treh petinpetdeset popoldne, je zapeljal v nabito polno Neapeljsko postajo. Ljudje so se gnetli in silili na stopnice, še preden je vlak obstal. Bil sem s prijateljico Marie. Ona je znala italijansko. Imela sva srečo, da sva se med prvimi zrinila v vagon drugega razreda. Ob levi strani je vodil ozek hodnik, ob desni pa so se vrstili kupeji... Marie je opazila, da sta dva potnika odšla iz prvega kupeja in je nemudoma planila vanj. Ko sem prišel za njo, ji je sivolasi možakar pojasnjeval, da je prost le en sedež. Pogovor mi je Marie sproti prevajala. Možakar je kazal na dečka kakih osmih let in govoril, da se bo dečkova mati vrnila in da je drugi prostor njen. Sedel sem, da bi zadržal vsaj edino prosto mesto, Marie pa je hotela oditi in poiskati drugje prostor za oba. Prav tedaj pa je vstopila visoka ženska in jo ogovorila. Potem je Marie sedla na prazen prostor in nisem vedel, kako naj si to pojasnim, saj sva vendar oba sedela. Zelo sem bil utrujen. Skozi priprte veke sem ogledoval potnike v kupeju. Sivolasi možakar je sedel ob oknu nasproti meni.

Tik ob njem mladenič v ceneni obleki. Potem debeli deček z okroglim, temnim obrazom in z očmi, nepremično uprtimi nekam pod sedeže. Možak na moji strani je bil videti mlad. Tudi ženska ob njem je bila mlada, le na očeh ji je visela težka utrujenost. Tako sem presodil, da mora trdo delati, kajti v Italiji sem srečal mnogo žena s tako utrujenim pogledom.

Ko so ljudje v kupeju začeli govoriti, se je Marie sklonila k meni in mi povedala, da sta le prosta oba najina sedeža. Sivolasi možakar da je lagal, ker so hoteli zadržati več prostora za dečka. Goljufije so mi bile od nekdaj zoprne, ampak zdaj sem počival, in to je bilo največje. V kupeju je bilo vroče, lotevala se me je dremavica, a prav zaspati nisem mogel. Silno sem si želel, da bi bili že kmalu v Rimu. Da bi se zamotil in zaspal, sem premišljeval o Pompejih. Pred dvema dnevooma sem bil tam. Spoštljivo sem se pomikal med mogočnimi ruševinami, prevzet sem bil od žalostne preteklosti tega mesta. Nekeč davno je nenadoma prihrumela rdeča, žareča lava in pokopala pod seboj mesto.

Ljudje so se, nič hudega sluteč, ukvarjali z vsakdanjimi skrbmi. Premišljevali so, kaj jim bo prinesel jutrišnji dan. Na smrt niso mislili, daleč je bila od njih. Na forumu so postajale skupine meščanov, po ozkih ulicah so topotali kočije... In potem je pribremela lava in preplavila mesto... Moj vlak je oglašujoče ropotal.

Odpiral in zapiral sem oči v temi. Nenadoma so se odprla vrata našega kupeja. Prišel je sprevodnik, prižgal luč in zagledal sem majhnega moža v tesni uniformi. Začel je šipati vozovnice drugo za drugo in pri tem s tem ali onim spregovoril nekaj besed. Deček ni rebel nič in tudi pogledal ni sprevodnika.

Potem je sprevodnik odšel. Ponovno sem se moral truditi, da bi zaspal. Pa ni šlo. Potem je preplavila kupe sivolasi svetloba ranega jutra. Dva potnika sta bila izstopila in zdaj smo imeli več prostora. Deček se je pogovarjal s sivolasim možem. On in pa dečkova oče in mati so se brupno smejali dečkovim besedam. Deček je govoril tekoče, vajeno, kakor nekdo, ki je nava-

Evropska proizvodnja premoga še vedno pada

Po zadnjih podatkih, ki jih je objavila Ekonomska komisija za Evropo, je evropska proizvodnja črnega premoga, ki je v letu 1958 padla za 6 milijonov ton v primerjavi s proizvodnjo v letu 1957, padla v prvih šestih mesecih 1959. leta za 8 milijonov ton v primerjavi s proizvodnjo istega razdobja 1958. leta.

Skupna evropska proizvodnja črnega premoga (brez Sovjetske zveze) je v prvih šestih mesecih 1959. leta znašala 303 milijone ton, napram 311 milijonom ton v 1958. letu. — Najbolj je padla proizvodnja v Veliki Britaniji, in to za 3,9 milijona ton, v Zvezni republiki Nemčiji 3,6 milijona ton, v Belgiji za 2,9 milijona ton. V ostalih zapadnoevropskih državah je proizvodnja ostala enaka ali pa je samo minimalno padla. Podatki za vzhodnoevropske države za prve tri mesece tega leta kažejo porast proizvodnje. Občasni podatki za Poljsko kažejo povečanje od 47 milijonov ton v prvih šestih mesecih 1958. leta na 49 milijonov ton v 1959. letu. Skupna proizvodnja Sovjetske zveze je v istem razdobju povečana od 245 milijonov ton na 252 milijonov. Proizvodnja rjavčevega premoga se je v Madžarski povečala od 9,8 na 11,3 milijona ton.

Zaloge neprodanega premoga v zapadnoevropskih državah so doslej rekordno višine — 61,5 milijona ton, to je povečanje za 16,5 milijona od konca decembra 1958. leta. V začetku julija 1959. leta so te zaloge znašale: v Veliki Britaniji 29 milijonov ton, v Zvezni republiki Nemčiji 11,3 milijona ton, v Franciji 10,4 milijona ton, v Belgiji 7,6 milijona ton in v Holandiji milijon ton.

Končni podatki za 1958. leto kažejo, da je skupni uvoz trdih goriv v evropske države v tem letu padel od 138 na 119,4 milijona ton. Samo iz ZDA je bil uvoz manjši za 17 milijonov ton, medtem ko je uvoz iz Velike Britanije in Zvezne republike Nemčije padel za 4,5 oziroma 3,2 milijona ton. V istem času je uvoz iz vzhodnoevropskih držav pove-

čan, in to iz Sovjetske zveze od 10,3 na 12,4 milijona ton, iz Poljske od 19,3 na 23,4 milijona ton. Zaradi povečanega izvoza iz Vzhodne Evrope je skupni evropski izvoz v 1958. letu padel samo od 91,6 na 90,1 milijona ton. — Občasni podatki za prve tri mesece v 1959. letu pa kažejo padanje skupnega evropskega izvoza za 800.000 ton.

TURIZEM ZA INVALIDE

Neka francoska potniška agencija pripravlja izlete in letovanja v Franciji in inozemstvu samo za invalide. Skupine potujejo z avtobusi, ki so posebno urejeni. Vsak avtobus ima stewardeso, ki je kvalificirana bolničarka. Ti avtobusi vozijo v glavnem po mirnih področjih, med gozdovi, in vozijo počasneje kot običajni potniški avtobusi. Potnike pripeljejo do mesta, kjer se lahko za nekaj časa nastanijo v raznih domovih invalidov in lažjih bolnikov.

Začetek vsemirske dobe

4. oktobra 1957. leta je bil izstreljen prvi sputnik. Tedaj se je pravzaprav začela vsemirska doba.

Sovjetski znanstveniki, ki so prvi prodrlji v vesolje, so ta veliki datum proslavili z izstrelitvijo tretje kozmične rakete, ki je ponesla s seboj avtomatsko interplanetarno postajo. Ta interplanetarna postaja mora obiti Mesec v oddaljenosti 10.000 kilometrov, na svoji nadaljnji poti pa priti v območje Zemlje. — Glavni pomen izstrelitve interplanetarne postaje je v tem, da bodo instrumenti te postaje posneli drugo stran Meseca, ki je z Zemlje ne vidimo. Pričakujejo, da bo te posnetke sprejela avtomatska radijska aparatura pri vrtnitvi postaje proti Zemlji. — Znanstveniki so prepričani, da bo v najkrajšem času med Zemljo in Mesecem vzpostavljena stalna radijska zveza in da je začetek tretjega leta interplanetarne dobe hkrati tudi začetek prvih komunikacij med Zemljo in drugimi planeti.

V zadnjih dveh letih so v Zemljin krog uspešno izstrelili 15 umetnih satelitov — 12 ameriških in 3 sovjetske. Dva sta prišla v krog Sonca, eden pa je prispel na Mesec. En sovjetski in osem ameriških Zemljinih satelitov še kroži okrog Zemlje. Z izstrelitvijo druge sovjetske kozmične rakete, 14. septembra 1959 je prvokrat v zgodovini človeštva mehanizem izdelan s človeško roko, prispel na Mesec in se dotaknil njegove površine. Vse to je šele začetek vsemirske dobe.

V prihodnosti bodo prvi medplanetarni potniki prispeli v vesolje, krožili okrog Zemlje in se vrnili domov polni zanimivih in vznemirljivih zgodb s prvega izleta v vesolje. To bodo prvi očitvidci, ki bodo povedali, kako je videti Zemlja in drugi planeti iz vesolja. — Kasneje bodo lahko ljudje na Mesecu tudi pristali in od tamkaj potovali na Mars in Venero.

Sateliti so pokazali, da se znanstveniki niso motili v svojih prejšnjih hipotezah o vesolju. S

pomočjo satelitov so dobili nekatere nepričakovane znanstvene podatke. Odkrita sta dva pasova žarčenja, ki obkrožata Zemljo, tako imenovana van Allen pasova žarčenja. To nudi znanstvenikom odgovor na nekatera vprašanja o posebnih procesih na Soncu, o izvoru polarne svetlobe Mali »Vanguard I« je prav tako posredoval vrsto dragocenih podatkov, med drugim to, da je Zemlja podobna hruški. Merjenja z instrumenti v satelitu so tudi pokazala, da je atmosfera 150 milj od Zemlje približno petkrat gostejša, kot so domnevali. Merjenja so pokazala tudi to, da se v višjih slojih najtoplejše zrak nahaja nad tečajema in nad ekvatorjem. V velikih višinah je temperatura nad tečajema za stotine stopinj višja kot nad ekvatorjem. Mogoče so temu vzrok drobci kozmičnega prahu, ki padajo na Zemljo blizu tečajev. S pomočjo satelitov so znanstveniki prav tako spoznali, da spodnja redka atmosfera Sonca obkrožata Zemljo, kar morda vpliva na meteorološke in druge fizikalne pojave na Zemlji. Najnovejša merjenja so pokazala, da vsak dan pada na Zemljo 3000 do 10.000 ton kozmičnega prahu, kar pa ne povečuje Zemljine mase. Instrumenti druge sovjetske kozmične rakete so zabeležili, da Mesec nima magnetnega polja. To bi lahko pomenilo, da Mesec nima raztopljenega jedra, tako kot Zemlja, iz česar bi zopet mogli zaključiti, da sta se Mesec in Zemlja razvila neodvisno drug od drugega in da se Mesec ni ločil od Zemlje v času, ko se je Zemlja šele oblikovala.

PREMIKANJE LEDENIKOV V SVICI

Švicarski časopis »Die Alpen« objavlja rezultate najnovejših raziskavanj profesorja A. Renauda o premikanju ledenikov v Svisci. Profesor Renaud, ki že vrsto let spremlja delovanje ledenikov, trdi, da se je premikanje v Svisci nadaljevalo tudi v času Mednarodnega geofizikalnega leta 1957/58. Od 89 ledenikov, ki so poznani v tem razdobju, se jih je samo šest povečalo, eden je ostal neizpremenjen, 83 pa se jih je zmanjšalo. Zmanjševanje švicarskih ledenikov je proces, ki traja že več desetletij. Znanstveniki so prišli do zaključka, da se je v Svisci od 1876 do 1934. leta zmanjšala skupna površina švicarskih ledenikov za 275,47 kvadratnih metrov, kar ustreza površini švicarskega kantona Nidvalden.

jen biti v središču pozornosti. Medtem ko je govoril, je venomer sezal po materini roki, objemal jo je in jo kdaj pa kdaj poljubil. Nekolikokrat se je obrnil tako, da sem mu videl obraz. Bil je malone brez izraza. Nobenega sledu po kakršnih občutjih, nobene igre mišic. Tudi se ni kdovekaj oziral po okolici, ni si ogledoval ljudi, s katerimi je govoril.

Hitro se je daniło. Deček je še naprej klepetal. Govoril je o Ameriki in radoveden sem bil, kaj neki bodo še njegovi sogovorniki povedali o Ameriki. Mati ga je ljubeče opazovala in ga božala po roki, kakor v pohvalo. Zaključil sem, da je deček zelo razvajan. Čeprav nisem razumel italijanske, sem jasno čutil, da obvladuje slednjega sogovornika. Potem se je obrnil k meni in še kar govoril. Pogledal sem ga in se mu prijazno nasmehnil. Pa pri njem ni bilo odziva na moj nasmeh. Bolj in bolj sem bil gotov, da je dečko pravi mamin razvajenček.

Dečkov oče je odšel iz kupeja, da bi se umil. Deček je sedel k meni. Potem je spet vstal in ogovoril sivolasega moža. Ko je vstajal, se je naslonil na mojo roko. Sivolasi mož je pomaknil dečkovo roko z moje. Hotel sem mu reči, da me prav nič ne nadleguje, a deček je bil tedaj že pri materi in jo je tesno objel.

Marie se je bila vključila v po-

govor, toda ni mi ga prevajala. Napenjal sem ušesa in možgane, da bi dojel pomen vsaj nekaterih besed. Deček je veliko govoril o Ameriki. Dečkov oče se je vrnil in ljubeče pogledal sina.

Potem smo prispeli v Rim. Potniki so se mrzlično rinili skozi vrata pred Marie in menoj. Oče je povedel dečka za roko na hodnik.

Z Marie sva stopila v žarko sončno jutro v Rimu. Mali, debeli deček je stopal pred nama med očetom in materjo. Oče ga je vodil za roko na eni strani, mati na drugi, v prostih rokah pa sta nosila prtjago. Deček je imel na sebi živo rdeč pulover.

Marie je rekla: »Deček je slepa Korak mi je zastal od nenadnega presenečenja.

In potem mi je povedala, kaj je slišala. Pred letom dni je deček nenadoma oslepel. Zdaj ga starši peljejo v Milano k specialistu.

Vprašal sem Marie, kaj je govoril o Ameriki. Povedala mi je, da je eden izmed potnikov vprašal dečka, kaj bi delal, če bi odšel v Ameriko. Deček je odgovoril, da bi poiskal službo in pošiljal materi dvanajst dolarjev na teden.

Zagledal sem se v briljantno sonce nad Rimom v tem prelestnem jutru. Potem sem zagledal dečka z očetom in materjo, ko so se izgubljali v množici ob izhodu s perona.